

Управління культури Полтавської
обласної державної адміністрації

Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. Олесь Гончара

Вулицями рідного міста...

Біобібліографічна подорож

Вип. 2.

Полтава – 2017

ББК 63.3(4Укр)63
УДК 94(477.53)
В88

Упорядник: Радутна Олена Григорівна

Вулицями рідного міста: біобібліографічна подорож / уклад. О. Г. Радутна; обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара. – Полтава, 2017. – Вип. 2. – 52 с.

Другий випуск біобібліографічної подорожі продовжує розповідь про вулиці Полтави, які перейменовано під час декомунізації на честь відомих людей України. А це – гетьмани, князі, письменники, меценати, політики, художники, громадські діячі та інші, які присвятили життя та діяльність своїй Батьківщині. Відомості про кожного з них доповнюються списком додаткової літератури. Деякі з вулиць отримали свої історичні назви.

У 2 випуску розповідається про 34 перейменованих вулиць, а в наступних випусках буде продовження про перейменовані провулки Полтави. До нових зустрічей!

Видання не є вичерпним, адресується учням, молоді, бібліотекарям, краєзнавцям та всім, бажаючим більше знати про тих, чий імена носять вулиці Полтави.

Зміст

Вулиця Віктора Андрієвського.....	5
Вулиця Катерини Білокур	6
Вулиця Гетьмана Івана Виговського	8
Вулиця Волонтерська	10
Вулиця Михайла Гаврилка	11
Вулиця Графа фон Гарнієра.....	12
Вулиця Героїв Крут.....	13
Вулиця Героїв-партизанів.....	14
Вулиця Героїв-чорнобильців	14
Вулиця Костя Гордієнка.....	15
Вулиця Йосипа Гофмана.....	16
Вулиця Григорія Граб'янки	17
Вулиця Івана Даценка.....	18
Вулиця Європейська.....	19
Вулиця Федора Жученка.....	19
Вулиця Раїси Кириченко.....	20
Вулиця Князя Ігоря Святославовича	22
Вулиця Гліба Котельникова	23
Вулиця Анатолія Кукоби	25
Вулиця Олександра Маринеско	26
Вулиця Патріарха Мстислава.....	28
Вулиця Симона Петлюри	30
Вулиця Леоніда Полтави	32

Вулиця Революції Гідності.....	33
Вулиця Миколи Руденка	34
Вулиця Гетьмана Сагайдачного.....	36
Вулиця Євгена Сверстюка	38
Вулиця Івана Сірка	40
Вулиця Січових Стрільців	41
Вулиця Катерини Скаржинської.....	42
Вулиця Володимира Степанюка	44
Вулиця Михайла Туган-Барановського.....	45
Вулиця В'ячеслава Чорновола	47
Вулиця Івана Шемякіна	49

Вулиця Віктора Андрієвського

Колишня вулиця Петровського.

(11.11.1885–15.09.1967)

Андрієвський Віктор Никанорович – громадський діяч, публіцист та педагог.

Народився у Полтаві 11 листопада 1885 року. Середню освіту хлопець здобував у Першій полтавській чоловічій гімназії. І зі шкільних років уже вирізнявся літературними здібностями. Свої зацікавлення, до речі, неодноразово використовував для основної роботи.

В 1907 році закінчив природничий факультет Київського університету. З 1909 р. викладав хімію і товаровознавство в Полтавському комерційному училищі. З 1912 р. був членом "Громади". В 1913-1916 рр. – гласний Полтавського губернського земства.

Брав участь у реорганізації нижчої школи, започаткувавши курси українознавства. З приходом більшовиків змушений був залишити Полтаву. У 1919 р. виїхав до Галичини, керував продовольчим департаментом Державного секретаріату Харчових справ ЗУНР. Один із засновників Союзу української державності та Української народної партії.

У повоєнні роки мешкав у Німеччині. Автор праць і численних статей у пресі: "М. Міхновський: Нарис суспільно-політичної біографії" (1950), "Микола Лисенко – батько української музики" (1962), "Микола Лисенко" (1942), "Дві віри" (1950). Головна праця – мемуари в 2-х томах "З минулого: Від Гетьмана до Директорії; 1917-й рік на Полтавщині" (1921 р.; 2-е вид.: Нью-Йорк, 1963 р.).

Література:

Пустовіт Т. Віктор Андрієвський – видатний діяч і літописець доби Української Народної Республіки / Т. Пустовіт // Зоря Полтавщини. – 2016. – 23 серп. – С. 3.

Пустовіт Т. Сторінки біографії Віктора Андрієвського / Т. Пустовіт // Виявлення та дослідження пам'яток національно-визвольних змагань українського народу на Полтавщині (1917-1920 рр.). – Полтава, 1995. – С. 41-48.

Стрельський Г. Андрієвський Віктор Никанорович : (11.11.1885, Полтава – 15.09.1967, Німеччина) – гром.-політ. діяч, публіцист, педагог / Г. Стрельський // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2001. – Т. 1. – С. 487.

Вулиця Катерини Білокур

Колишня вулиця Червонозаводська.

(07.12.1900-10.06.1961)

Білокур Катерина Василівна – українська художниця, майстер народного декоративного живопису, представниця "наївного мистецтва".

Народилася 7 грудня 1900 року в селі Богданівці Пирятинського повіту на Полтавщині (нині Яготинський район Київської області) в бідній селянській родині. Безрадісно пройшли її дитячі та юнацькі роки. Читати і писати вона навчилася по букварю, який хтось їй подарував. "На цьому моя освіта початкова, середня і вища закінчилася" – з сумом писала Катерина Білокур, згадуючи своє нелегке минуле.

Коли вона почала малювати – сказати важко, мабуть, не в дитинстві, а вже в отроцтві. Малювала вугіллям на клаптях полотна. У 14 років Катерину застали за цим безглуздом, як усі вважали, заняттям. Були вжиті невідкладні заходи: різки й сувора заборона малювати. Дівчинці доводилося творити потайки.

1924 р. подає документи у Миргородський художньо-керамічний технікум, де їй відмовили за браком освіти. 1928 року Катерина Білокур вдруге намагається вступити вже до Київського театрального технікуму, але їй знову відмовили з тих же причин.

Впевнившись, що без освіти їй не вступити до жодного спеціального учбового закладу, вона вирішує опанувати художню майстерність самостійно. Самотужки й послідовно вона проникає в складний творчий процес, відкриваючи для себе таємницю техніки.

У житті Катерини Білокур значну роль відіграли Полтавський обласний та Київський центральний будинки народної творчості. В 1940 р. спочатку на обласній виставці в Полтаві, а потім на республіканській – у Києві експонуються її роботи. Її полотна на виставці викликали подив: величезне захоплення і фахівців, і громадськості. Це була найвища нагорода для К. Білокур. Звідтоді вона вирішує цілком присвятити своє життя мистецтву.

Потім – війна. А 1944 р. в Богданівку приїжджає директор Державного музею українського народного декоративного мистецтва Василь Нагай – запропонувати виставку й закупити картини. До речі, саме його стараннями Музей українського народного декоративного мистецтва має найкращу колекцію робіт Катерини Білокур.

Після війни, 1949 року вона вступила в Спілку художників, відвідала творчу дачу, де митці малювали, ділилися творчим досвідом, від'їжджаючи, мали залишити не менше чотирьох своїх картин. Оцінивши по достоїнству майстерність інших художників, Катерина поглибила свої знання, вміння і навички, зокрема, – як потрібно працювати з олійними фарбами.

В 1954 р. побачивши картини Катерини Білокур на Міжнародній виставці в Парижі, відомий іспанський художник Пабло Пікассо був приємно вражений, особливо роботою "Цар-Колос". Він сказав: "Якби у нас в Іспанії була настільки талановита художниця, ми б змусили заговорити про неї увесь світ". Картина "Цар-Колос" – це духовний, філософський і естетичний заповіт художниці, найбільш загадкова її робота. Перший варіант цієї картини, створений 1947 року, який експонувався в ЮНЕСКО й Луврі, був викрадений. Катерина Василівна повторила картину в 1949-1950 роках.

Катерина Білокур за самовідданий труд на ниві мистецтва нагороджена Орденом "Знак Пошани". В 1956 р. їй присвоїли звання народної художниці України.

Хата Білокурів у Богданівці – давно вже Музей-садиба Катерини Білокур. Тут і вона сама, з трояндами – скульптура роботи Івана Білокура, племінника художниці, сина її брата Григорія Васильовича.

Мистецтвознавці порівнюють картини Катерини Білокур із роботами відомих голландських живописців. На її полотнах жодна квіточка, жодна гілочка не повторюється. Окрім того, вона дуже вдало підбирала кольори.

Два останні роки життя Катерина Василівна майже не працювала. Все гостріше, болочіше підступала страшна хвороба, полікуватися в лікарні не могла, бо хворіла мати, яку необхідно було доглядати. Тяжко доживала свої останні місяці, тижні, дні на Землі геніальна особистість, одна з визначних постатей ХХ століття художниця Катерина Білокур. Померла Катерина Василівна Білокур 10 червня 1961 року у лікарні.

Література:

Горицвіт Т. Та, що розмовляла з квітами : Катерина Василівна Білокур одна з найбільш відомих українських художниць / Т. Горицвіт // Полтавський вісник. – 2016. – 6 жовт. – С. 11.

Катерина Білокур (1900-1961) : майстриня народного декоративного живопису // Сто найвідоміших українців. – К., 2017. – С. 558–564.

Максимова Н. Квіти любові : до 115-ї річниці від дня народження Катерини Білокур / Н. Максимова // Демократична Україна. – 2015. – 4 груд. – С. 10.

Обелець Ю. Українську художницю, якою захоплювалися в Європі, рідні осуджували за талант / Ю. Обелець // Коло. – 2017. – 16-22 берез. – С. 14.

Райські квіти Катрі Білокур написані в пеклі // Українське слово. – 2016. – 23-29 листоп. – С. 8-9.

Вулиця Гетьмана Івана Виговського

Колишня вулиця Червонозоряна.

(бл. 1608-27.03.1664)

Виговський Іван Остапович – український військовий, політичний і державний діяч. Гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави у Наддніпрянській Україні(1657–1659).

Народився близько 1608 р. на Овруччині. Його батько – Остап Виговський володів невеличким клаптиком землі в селі Вигові Овруцького повіту на північній Київщині. Випускник Київської братської школи. Працював у київському і луцькому судах, був намісником луцького старости. Згодом поступив до кварцяного війська Речі Посполитої, де потім став ротмістром.

За часів Хмельницького Виговський був співтворцем великих планів гетьмана в зовнішній та внутрішній політиці. Він твердо тримався основної лінії Хмельницького – забезпечити самостійність України, утримуючи приязні стосунки з усіма її сусідами.

Іван Виговський став гетьманом у вкрай складний час. Швеція, яка успішно вела війну з Польщею з 1655 р., з осені 1657р. зазнала ряд поразок і згорнула свою зовнішньополітичну діяльність. Складна зовнішня та внутрішня ситуація змушувала І. Виговського шукати різні комбінації та грати в складні дипломатичні ігри.

Опозиційний рух проти І. Виговського очолили полтавський полковник М. Пушкар і кошовий Запорозької Січі Я. Барабаш. Їх підтримала Москва, яка, проводячи імперський принцип "розподіляй і володарюй", скористалася складною ситуацією в Україні. На початку збройного конфлікту повстанцям вдалося розбити частину гетьманських сил під проводом Івана Богуна та Івана Сербина. Тоді гетьман зібрав 20-тисячне військо, закликав на допомогу орду й рушив під Полтаву, де в запеклих боях зумів розгромити 40-тисячну армію повстанців. Загалом ця братовбивча громадянська війна коштувала Україні 50 тисяч жертв. Під Полтавою поліг Мартин Пушкар, а запорожці втекли під захист московського війська. Приборкання повстання справило сильне враження на Москву, піднесло авторитет гетьмана. Виговський і старшина зрозуміли, що Москва не може бути союзником України, бо єдина мета

царизму – перетворити Україну на звичайну провінцію, значно обмежити її державні права.

Обставини, що склалися в Україні після повстання, змусили Виговського і частину старшини знову звернути свої погляди на Польщу. Переговори про новий союз України з Польщею з польського боку проводив відомий дипломат К. Беншовський, з українського – соратник Виговського Юрій Немирич. Внаслідок цих переговорів 16 вересня 1658 р. у Гадячі було укладено договір.

Гадяцька угода, союз з Польщею не могли задовольнити ні козаків, ні селян, ні старшину. Широким народним масам такий різкий поворот у зовнішньополітичній орієнтації в бік Польщі, з якою з 1648 р. йшла кривава боротьба, був незрозумілим і неприйнятним. Усвідомлюючи масове несприйняття його політичного курсу, І. Виговський склав булаву на раді в Германівці (вересень 1659 р.).

Решту життя провів на Волині та Галичині, займаючи посаду київського воєводи (1659–1664). 1660 року брав участь у Чуднівській кампанії у складі війська Речі Посполитої. 1662 року вступив до Львівського братства. 1663 року, після зречення Юрія Хмельницького, намагався повернути собі гетьманство, але програв Павлові Тетері. Був одним із таємних співорганізаторів антипольського повстання, що спалахнуло 1664 року на Правобережній Україні під проводом Дмитра Сулими. Арештований поляками і козаками гетьмана Павла Тетері.

Страчений у ніч з 26 на 27 березня 1664 року поблизу села Вільховець.

Література:

Власова Н. Україні в період гетьманування Івана Виговського / Н. Власова // Історія України. – 2016. – жовт. (№ 19). – С. 7-12.

Окладна М. Виговський Іван Остапович : гетьман України / М. Окладна // Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети. – К., 2002. – С. 100-102 .

Сокирко О. Військо гетьмана Івана Виговського на варті великого князівства руського 1657-1659 років / О. Сокирко // Пам'ятки України: історія та культура. – 2016. – № 7. – С. 28-41.

Спільні та відмінні ознаки діяльності гетьманів Івана Виговського та Юрія Хмельницького // Історія України. – 2015. – верес. (№ 18). – С. 17.

Чухліб Т. Гетьман Івана Виговський – козацький макіавеллі революційної епохи XVII століття / Т. Чухліб // Пам'ятки України: історія та культура. – 2016. – № 8. – С. 44-53.

Шурхало Д. Івана Виговського стратили через місяць після Івана Богуна / Д. Шурхало // Країна. – 2014. – № 10. – С. 53-57.

Вулиця Волонтерська

Колишня вулиця Кінноармійська.

Закону України "Про волонтерську діяльність", який прийнято Верховною Радою 19 квітня 2011 року, "волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безоплатно виконуються та надаються волонтерами та волонтерськими організаціями. Волонтерська діяльність є формою благодійництва".

Волонтерство – це благодійна діяльність приватної особи, яка не вимагає фінансових пожертвувань від особи, а базується переважно на використанні часу та навичок цієї особи, які надаються особою на безоплатній основі.

5 грудня весь світ відзначає Міжнародний день волонтера. З недавніх пір це свято важливе для багатьох-багатьох українців, які віддають і одержують допомогу безоплатно.

Прийнято вважати, що волонтерський рух зародився в 1920-х роках, відразу після Першої світової війни. Тоді тисячі молодих людей взялися відновлювати зруйновані господарства і міста. А коли життя повернулося в нормальне русло, виявилось, що навколо повно нещасних, яким потрібна допомога.

Безумовно, в Україні також були люди, які за власною ініціативою і не сподіваючись на подяку за свою працю підтримували літніх людей, допомагали сиротам та інвалідам, боролися за права тварин і захищали навколишнє середовище від суспільства споживачів.

Не один рік триває так звана Антитерористична операція, її початок позначився створенням двох паралельних і взаємопов'язаних рухів – добровольців, котрі йшли захищати рідну землю, і волонтерів, котрі покинули все, щоб купити першим їжу, одяг і навіть зброю. На честь цих людей і названо вулицю в Полтаві.

Література:

Україна. Закон. Про волонтерську діяльність : від 19 квіт. 2011 р. № 3236-VI / Україна. Закон. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 37. – С. 13-19.

Васильєв С. Волонтери – армії / С. Васильєв // Військо України. – 2016. – № 7. – С. 22-25.

Гапєєв Л. Про наставників-волонтерів: що варто знати / Л. Гапєєв // Історія та правознавство. – 2016. – № 16-18. – 93-95.

Канарьова Н. Волонтер – високе звання чи госпдіяльність? / Н. Канарьова // Дебет-кредит. – 2017. – № 26. – С. 26-29.

Вулиця Михайла Гаврилка

(05.09.1882-1920)

Колишня вулиця Мате Залка.

Гаврилко Михайло Омелянович – скульптор, учасник українських визвольних змагань поч. ХХ ст., хорунжий Армії УНР.

Народився на Козацьких хуторах поблизу с. Рунівщини (тепер с. Гаврилки Полтавського р-ну). Навчався у Миргородській художньо-промисловій школі ім. М. В. Гоголя (1899-1904), в Опанаса Сластіона. Потім – у Петербурзі, де бере участь у студентських заворушеннях 1905 року. Кілька разів його арештовують. Півроку він відсидів у Петропавлівській фортеці, звідки зумів утекти й через Скандинавію добратися до Західної України, що на той час була під Австро-Угорщиною. З 1907-1910 рр. навчався в Краківській Академії мистецтв у професора К. Ляцки. Там Михайло знайомиться з Оленою Гордієвською з роду Крушельницьких, яка у Кракові студіювала малярство. Згодом Михайло Гаврилко рік стажується в Парижі.

*"Я йшов тернистими шляхами,
Як кожний справжній син народу" –*

писав у своїх віршах Михайло Гаврилко, котрі склали єдину збірку поезій "На румовищах" (побачила світ 1910 р. у Кракові).

Поряд із творчістю займався активною політичною діяльністю як член РУП, пізніше – УСДРП, з 1914 р. – СВУ. Згодом працював серед українських військовополонених у Фрайштадтському та інших таборах. З початком І СВ у 1915 р. вступив до УСС, командир саперної чоти. 1916-18 рр. – хорунжий. З 1918-го перебував у складі Сірої дивізії.

У 1919 р. Гаврилко потрапляє в полон до більшовиків і, як старшина української армії, зазнає знущань. Дивом виживши, йому вдається звільнитися. Після багатьох пригод добирається до знайомих у Східній Україні. Наприкінці 1919 р. він переїжджає до Полтави, де був призначений на посаду скульптора VII розряду райспоживспілки. Саме тут навесні 1920 р. виліплює останню з відомих робіт – бюст Т. Шевченка для Полтавського музею М. Гоголя. На погрудді рукою скульптора зроблено напис: *"Обніміте, брати мої, найменшого брата"*. Доля цієї скульптури невідома.

Головні твори: "Ганнуся" (1909 р.), "Сироти", "Козак і дівчина", "Каменярь" (1915 р.), "Воля" (1916 р.).

Гаврилка заарештували як керівника антибільшовицького повстання на Диканщині і спалили живцем у топці паровоза у Полтаві восени 1920 року.

Література:

Калинець І. "І стеком, і шаблею, і піснею" / І. Калинець // Літературна Україна. – 2014. – 16 січ. – С. 7.

Михайло Гаврилко // Розіп'ята муза: антологія укр. поетів, які загинули насильницькою смертю : у 2 т. / укл. Ю. Винничук. – Львів, 2011. – Т. 1. – С. 73-76.

Реvegук В. Михайло Гаврилко: жив, творив і боровся з ім'ям Тараса Шевченка / В. Реvegук // Зоря Полтавщини. – 2014. – 18 берез. – С. 3.

Ханко В. Гаврилко Михайло Омелянович / В. Ханко // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 5. – С. 261.

Чернов А. Гаврилко Михайло Омелянович / А. Чернов // Край. – 2010. – №79 (листоп.). – С. 14-17.

Вулиця Графа фон Гарнієра

Колишня вулиця Менжинського.

Павло Антонович фон Гарнієр – лікар.

Народився 1864 року, виходець з багатого німецького роду. З 1900 року сім'я поселилася в Полтаві. В 1891 році він закінчив Імператорський Харківський університет, де отримав диплом лікаря.

У 1914 р. спалахнула Перша світова війна. Лікаря Павла фон Гарнієра призвали на військову службу в царську армію. Після Жовтневого перевороту і з початком громадянської війни армія під проводом Антона Денікіна, де фон Гарнієр служив, відступила на південь, до моря. Павло Антонович захворів на тиф. Його разом з іншими хворими відправили на лікування в Болгарію. На Батьківщину він більше не повернувся, на довгі роки втратив зв'язок з родиною.

Дружина Гарнієра незабаром померла, а доньки лишились сиротами при живому батькові. У 1930-х роках Павло Антонович надіслав донькам листа, в якому повідомив, що живе в Болгарії, працює лікарем.

Павло фон Гарнієр пішов із життя, так і не побачивши Батьківщини та своєї родини.

У Полтаві є дві будівлі, добре відомі полтавцям, які були тісно пов'язані із його ім'ям. Це приміщення Полтавського обласного центру науково-технічної творчості та будинок міського ДРАЦСу.

Література:

Передерій Л. Лікар фон Гарнієр, якому належало кілька будинків у Полтаві, був вигнанцем і помер у монастирі в Болгарії / Л. Передерій // Вечірня Полтава. – 2016. – 20 квіт. – С. 10-11.

Вулиця Героїв Крут

Колишня вулиця Правди.

Бій під Крутами відбувся 29 січня 1918 р. Нерівний бій біля невеликого містечка на Чернігівщині, хоч і не врятував Київ від захоплення більшовиками, проте став символом самопожертви українських юнаків.

Коли українські війська відступили до станції Крути, на їх підтримку було направлено Першу Українську юнацьку (юнкерську) школу ім. Б. Хмельницького у складі чотирьох сотень (400–450 курсантів і 20 старшин офіцерів) та першу сотню (116–130 осіб) новоствореного добровольчого Помічного Студентського куреня січових стрільців. До них приєдналися ще близько 80 добровольців з підрозділів місцевого Вільного козацтва із Ніжина.

Після запеклого багатогодинного бою, користуючись приємком, українські війська організовано відступили зі станції Крути до своїх ешелонів. 27 студентів та гімназистів, які перебували у резерві, під час відступу потрапили у полон. Наступного дня вони були розстріляні або замордовані. Згодом їх поховали на Аскольдовій могилі у Києві.

За різними джерелами, українська сторона втратила вбитими від 300 до 400 чоловік, але змогла затримати більшовицьку армію, вигравши для УНР трохи часу. Ця затримка дала змогу Центральній Раді заключити Берестейський мир 9 лютого 1918 року та зберегти молоду Українську Державу.

В Україні відзначення бою під Крутами розпочалися лише напередодні проголошення її незалежності. 29 січня 1991 року з ініціативи Народного руху України, Студентської спілки, інших національно-демократичних організацій в Крутах було встановлено березовий хрест та відбувся перший невеличкий громадський мітинг.

На державному рівні вшановувати пам'ять героїв Крут почали в Україні лише 2004-го. За рік перед цим, у січні 2003-го Леонід Кучма підписав розпорядження "Про вшанування пам'яті героїв Крут". У багатьох містах України почали встановлювати пам'ятні знаки, в школах проводити вечори, присвячені цим подіям.

Література:

Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки // Сучасна школа України. – 2016. – № 10. – С. 17–27.

Героїзм і трагедії нашої історії : [день пам'яті героїв Крут] // Шкільна бібліотека. – 2016. – № 12. – С. 85–86.

Зятьєв С. "Ці юнаки вкрили себе нев'янучою славою..." / С. Зятьєв // Українське Слово. – 2016. – 3-9 лют. (№ 5). – С. 4-5.

Мисник В. Бій під Крутами – символ боротьби за свободу та незалежність українського народу / В. Мисник // Народна армія. – 2017. – 26 січ. – С. 21.

Вулиця Героїв-партизанів

Колишня вулиця Червоних Партизанів.

Партизанський рух в Україні в роки Другої світової війни – бойова, диверсійна і розвідувальна діяльність груп, загонів і з'єднань радянських партизанів у тилу німецьких військ 1941–1944 рр.

22 вересня 2010 року згідно з Указом Президента України від 30 жовтня 2001 року №1020 в Україні відзначається День партизанської слави.

Безумовним підтвердженням цього є широкий розмах партизанського руху та героїзм патріотів-підпільників, які зробили свій неоціненний внесок у перемогу над фашизмом.

Назва вулиці пов'язана з поширенням в Україні партизанського руху, в тим числі і на Полтавщині. В пам'ять людям, які в ньому брали участь названо вулицю.

Вулиця Героїв-чорнобильців

Колишня вулиця Чапаєва.

Чорнобильська катастрофа найбільша екологічна катастрофа сучасності, яка трапилася 26 квітня 1986 року, коли вибухнув реактор 4-го енергоблоку Чорнобильської АЕС. Великий викид радіоактивного пилу (в тому числі йоду 131, цезію 137, стронцію 90) піднявся на висоту 1500 м і був перенесений вітром до Скандинавії, Центральної та Південно-Східної Європи, Північної Італії. Наслідки катастрофи досі позначаються і будуть позначатися на поколіннях українців.

До десятої річниці Чорнобильської катастрофи встановлено пам'ятник ліквідатор Чорнобильської трагедії в Полтаві. Пам'ять про людей, які поклавши своє здоров'я і життя не заради слави і грошей, а заради порятунку інших людей, буде навечно записана в серцях українського народу.

За мужність, героїзм, вагомий особистий внесок у захист українського народу від наслідків найбільшої техногенної катастрофи сучасності тих, хто ризикуючи своїм життям, зробив усе, аби захистити співвітчизників та прийдешні покоління від страшної біди, той подвиг, який герої-чорнобильці здійснили, заслуговує на вічну славу і пам'ять поколінь, тому в їхню честь було названо вулицю міста.

Вулиця Костя Гордієнка

Колишня вулиця Морозова Павлика.

Гордієнко (Головко) Кость (Костянтин) Гордійович – кошовий отаман Запорозької Січі, видатний військовий і політичний діяч, який попри особисту неприязнь до Івана Мазепи, підтримав останнього в боротьбі з Петром І. Створив та очолив Кам'янську Січ. До 1728 р. очолював Олешківську Січ, сподвижник та співавтор конституції П. Орлика.

Народився на Полтавщині. Освіту здобував у Києво-Могилянській академії. А славу і шану завоював на Запорожжі. На військовій раді 1 січня 1702 року був обраний кошовим. Гордієнко репрезентував радикально налаштовану партію запорожців, невдоволених наступом на права і вольності козацтва з боку як гетьманського уряду, так і царської влади.

Кость Гордієнко відверто виступав проти московського гніту, відкрито відстоював права і вольності Війська Запорізького перед Петром І, чим заслужив довіру і повагу запорожців.

Був період, коли Кость Гордієнко з політичної арени зник. Чим він займався у цей час – невідомо. Але 23 травня 1728 року на Січі, що розташувалася тепер в урочищі Олешки поблизу Дніпра, відбулася Рада, на якій козаки знову, вже вкотре, обрали його кошовим отаманом. 4 травня 1733 року Кость Гордієнко, "останній лицар Запорожжя", помер. Поховали його з великим жалем і військовими почестями на козацькому кладовищу поблизу Січі. Його слава, талант і відданість козацькій справі ще довго надихали нові покоління запорозьких козаків.

Література:

Гармаш В. Полтавці – прибічники гетьмана України І. Мазепи / В. Гармаш // Полтавський регіон: на пульсі держави. – 2009. – № 2 (9). – С. 33-38.

Журавльов Д. Кость Гордієнко (? - 1733) : [кошовий отаман] / Д. Журавльов // Хто є хто в українській історії / Д. Журавльов. – Харків, 2011. – С. 233-237.

Закалюжний В. М. Гордієнко (Гординський, Головка) Кость (Костянтин) Гордійович : (р. н. невід. – 05.05.1733) – кошовий отаман запорізького козацтва / В. М. Закалюжний // Козаки Полтавщини. Біографо-історичний нарис про козаків Полтавщини XVII-XX ст. – Полтава, 2009. – С. 22-25.

Щербак В. Гордієнко (Гордієнко-Головка) Кость : (р. н. невід., Полтавщина – 5.05.1733, Кам'янська Січ, тепер с. Республіканець Бериславського р-ну Херсонської обл.) – кошовий отаман Війська Запорозького. / В. Щербак // Києво-Могилянська академія в іменах 17-18 ст. – К., 2001. – С. 145-146.

Вулиця Йосипа Гофмана

Колишня вулиця Затонського.

(1925-2015)

Гофман Йосип Давидович – учасник Другої світової війни, кавалер Ордена Слави.

Народився 25 жовтня 1925 р. на Миколаївщині. Пішов на війну добровольцем у 17 років, у 1942 р. став розвідником, командиром взводу.

Сержант Гофман з боями дійшов до Берліна. Отримав багато бойових нагород, серед яких і орден Слави, медаль "За відвагу".

У повоєнний час Йосип Гофман закінчив військово училище й академію, поєднавши свою долю з армією. Служив і в Полтаві, яка стала для нього рідним містом, а після виходу у відставку працював у системі облспоживспілки.

Йосип Гофман – автор багатьох книг, адже в останні роки життя досить активно займався творчою діяльністю. Головним твором його життя книга "Нюрнберг застерігає", над якою працював багато років, до неї увійшли не лише спогади очевидця, а й документи пов'язані з процесом.

Йосип Давидович був на Міжнародному трибуналі в Нюрнберзі, який судив військових злочинців Третього рейху. Сержант Гофман був присутнім на процесі як особистий охоронець Головного обвинувача від Радянського Союзу Романа Руденка.

Помер у Полтаві 28 квітня 2015 року.

Література:

Волкова Г. Йосип Гофман: "Коли показували кадри хроніки про злодіяння фашизму, навіть підсудні Нюрнберзького процесу не витримували" : [розмова з полтавцем, якому 60 років тому довірили охороняти гол. обвинувача на Нюрнберзькому процесі від Рад. Союзу – Р. А. Руденка] / Г. Волкова // Вечірня Полтава. – 2005. – 28 квіт. – С. 3.

Кондратюк Н. "Я не раз був на волоску від смерті, але мамина молитва мене вберегла..." : [про полковника у відставці, полтавця Й. Гофмана] / Н. Кондратюк // Зоря Полтавщини. – 2006. – 6 трав. – С. 3.

У Полтаві помер останній у світі свідок Нюрнберзького процесу // Коло. – 2015. – 30 квіт. – С. 5.

Вулиця Григорія Граб'янки

Колишня вулиця Корчагівська.

Граб'янка Григорій Іванович – український державний та військовий діяч у добу Гетьманщини. Полковник Гадяцького полку, автор одного з відомих козацьких літописів – "Літопису Граб'янки".

Точна дата народження невідома – так само, як і факти його біографії, що стосуються раннього періоду його життя. Відомості про нього з'являються на початку 1680-х рр., коли він вчився в Києво-Могилянській колегії, опановував польську, латинську і німецьку мови. Більше двадцяти років був одружений з Євдокією Забілою (померла в 1735 р. під час перебування чоловіка у військовому поході), дітей подружжя не мало.

В 1717-1728 рр. – гадяцький полковий суддя. Брав активну участь у заходах представників козацької старшини на чолі з гетьманом П. Полуботком, спрямованих на захист прав України. Зокрема, 1723 р. підписав Коломацькі чолобитні статті і їздив до Петербурга в складі козацької депутації, щоб домогтися у Петра I скасування Малоросійської колегії та розширення прав гетьманської старшини. За це був заарештований і ув'язнений в Петропавлівській фортеці (1723-1725), вийшов на волю лише після смерті Петра I. По поверненні в Україну продовжив військову службу. Служив у Гадяцькому полку – пройшов шлях від рядового козака до полковника.

Літопис Г. Граб'янки – один з найяскравіших і найцінніших творів українського літописання. Закінчений у 1710 р., він користувався великою популярністю і тривалий час поширювався у багатьох списках. У центрі уваги Літопису події визвольної війни 1648-1654 рр., яскраві описи козацьких битв.

У складі козацьких військ Григорій Граб'янка брав участь у походах: Кримських (1687-1689), Азовських (1695-1696), Кизи-Керменському і Німанському (1697), у Північній війні 1700-1721, у російсько-турецькій війні 1735-1739, де (не раніше кінця квітня і не пізніше 23 липня) 1738 загинув у бою при Гайман-Долині.

Література:

Апанович О. Граб'янка Григорій Іванович – полковник Гадяцького полку, козацький літописець. / О. Апанович // Києво-Могилянська академія в іменах 17-18 ст. – К., 2001. – С. 151-152.

Граб'янка Григорій Іванович : історіограф, гадяцький полковник // Альманах пошани й визнання Полтавщини. – Полтава, 2003. – С. 58-59.

Матвієнко П. Козацькі літописці / П. Матвієнко // Козацькі традиції Полтавщини: імена – пам'ятники – події – легенди. – Полтава, 2008. – С. 8-9.

Посухов В. Славний козак Григорій Граб'янка / В. Посухов // Зоря Полтавщини. – 2013. – 19 берез. – С. 4.

Вулиця Івана Даценка

Колишня вулиця Червоної Зірки.

(29.11.1918-19.04.1944)

Даценко Іван Іванович – Герой Радянського Союзу, в часи Другої Світової війни – заступник командира авіаескадрильї 10-го гвардійського авіаційного полку 3-ї гвардійської авіаційної дивізії 3-го гвардійського авіаційного корпусу авіації дальньої дії, гвардії капітан.

Народився в селі Чернечий Яр Диканського району Полтавської області в селянській родині. В 1937 році закінчив Писарівщинський зооветеринарний технікум. В 1940 р. закінчив Перше Чкаловське військово-авіаційне училище льотчиків ім. К. Є. Ворошилова.

У роки Великої Вітчизняної війни служив у бомбардувальній авіації дальньої дії. Член КПРС із 1940 р. Гвардії старший лейтенант І. І. Даценко – командир ланки 10-го гвардійського Червонопрапорного авіаційного полку дальньої дії – з перших днів Великої Вітчизняної війни мужньо боровся проти німецько-фашистських загарбників. Він неодноразово вилітав бомбити військово-промислові об'єкти в глибокому тилу ворога.

На початок серпня 1943 р. гвардії старший лейтенант І. Даценко здійснив понад 200 бойових вильотів. Після поранення знову став у стрій. Був нагороджений орденом Червоного Прапора, медалями, а 18 вересня 1943 р. йому присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений орденом Червоного Прапора (1942) та медаллю "За оборону Сталінграда" (1942).

19 квітня 1944 року при виконанні бойового завдання по бомбардуванню залізничної станції Львів-2 був збитий. Це був останній бій Івана Даценка.

Література:

Івашко А. Даценко Іван Іванович / А. Івашко // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2007. – Т. 7. – С. 239.

"Білі плями" у долі прототипа – Івана Даценка // Україна молода. – 2012. – 19 січ. – С. 13.

Вождь племені ірокезів – наш земляк Іван Даценко // Халимон В. Полтавщина очима краєзнавця. – Полтава, 2009. – С. 109-112.

Правденко О. Загадкова історія Івана Даценка – вождя індіанського племені родом з Полтавщини / О. Правденко // Коло. – 2012. – 26 січ. – С. 18.

Вулиця Європейська

Колишня вулиця Фрунзе.

Вулиця Європейська – одна з головних вулиць Полтави, розташована у Шевченківському районі.

Вулиця одна з найдовших і найдавніших у місті. По ній проходив шлях на Кобеляки, звідки первісна назва – вулиця Кобеляцька. З 1923 року відома як вулиця Троцького. У 1925 році отримала назву вулиця Фрунзе. До неї прилягає Полтавський парк імені Івана Котляревського та меморіальний комплекс Солдатської Слави.

Європейська вулиця (Полтава) [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_вулиця_\(Полтава\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_вулиця_(Полтава))(дата звернення: 04.10.2017). – Назва з екрану.

Вулиця Федора Жученка

Колишня вулиця Путилівська.

Федір Іванович Жученко – полковник полтавський Війська Запорозького.

Представник старовинного козацького роду Жученків, з покозачених шляхтичів. Згідно реєстру 1649 року значиться сотником 3-ї полтавської Петрашової сотні. В липні 1659 р. вперше призначений полковником.

1676 р. брав участь в Чигиринській виправі, під час боїв за місто був поранений. Учасник Кримських походів 1687 і 1689 років.

Полишивши службу зберігав свій вплив через зятів – генерального писаря Василя Кочубея та полковника Івана Іскру, за котрих він видав заміж своїх дочок Любов та Параску відповідно. Ще за Самойловича отримав у володіння с. Жуки, для Покровської церкви у котрих пожертвував дзвін (1704).

Література:

Закалюжний В. М. Жученко (Жук) Федір Іванович / В. М. Закалюжний // Козаки Полтавщини. – Полтава, 2009. – С. 83-84.

Мокляк В. Жученко Федір Іванович / В. Мокляк // Полтавіка. Полтавська Енциклопедія: у 12 т. – Полтава, 2009. – Т. 12. – С. 227.

Скорик В. З глибин віків / В. Скорик // Край. – 2008. – № 49 (трав.) . – С. 12-14.

Вулиця Раїси Кириченко

Колишня вулиця Люксембург Розі.

(14.10.1943-09.02.2005)

Кириченко Раїса Опаносівна – відома українська співачка. Член Комітету Національних премій України ім. Т. Шевченка, Герой України.

Народилася у селі Корещина Глобинського району в родині фронтовика Панаса Коржа та його дружини Марії.

У січні 1961 р. співачка стає солісткою народного хору Кременчуцького автомобільного заводу під керівництвом П. Ф. Оченаша. Вже з червня 1962 р. працює у професійному колективі – Полтавському жіночому хоровому театралізованому ансамблі "Веселка", концертмейстером якого був Микола Михайлович Кириченко.

Справжня творча робота почалася після зустрічі з Миколою Кириченком. Невдовзі Микола і Раїса побралися. Пізніше працювали у народному хорі "Льонок" (у свій час заснований А. Авдієвським), яким керував знаменитий композитор Анатолій Пашкевич. Саме пісні цього геніального музиканта у виконанні Кириченко увійшли в національну пісенну скарбницю – "Степом, степом" на слова М. Негоди; "Синові", "Тиша і грім" на вірші В. Симоненка; "Моя Волинь", "А мати ходить на курган" Д. Луценка.

Невдовзі А. Пашкевича перевели керівником Черкаського народного хору, і через рік він запросив Раїсу та Миколу в Черкаси. При Черкаській філармонії Кириченко створює спочатку гурт "Калина", потім "Росава", у яких виступає солісткою. З Черкаським хором об'їздила всю Україну, Середню Азію. У складі різних делегацій гастролювала в Європі, Америці, Канаді.

У травні 1973 р. Раїсі Кириченко присвоєно звання "Заслужена артистка України". 1979 р. співачці присвоєно звання Народної артистки України. У лютому 1986 р. Раїсі Кириченко присуджено Державну премію української УРСР імені Т. Г. Шевченка.

Множилася слава співачки, унікальний голос Раїси завойовував світ. На концертах Черкаського хору її сольні номери перетворювалися на міні-концерти, їй писали захоплюючі листи, її любили.

Звісно, з такою безмежною славою співачці тісно стало у колективі, були невдоволені, тож коли у 1987 році з ансамблем "Росава" приїхала на

концерти до Полтави. Тут, у Полтаві, створила ансамбль "Чураївна", з яким за рік об'їздила мало не всю Полтавщину.

Підвищуючи свій музичний рівень, навчалась у Харківському інституті мистецтв імені І. Котляревського на диригентсько-хоровому факультеті, удосконалювала розуміння суті природного хорового співу, відчувала красу звучання, хорову ансамбльовість.

В 1999 році за самовіддану працю, високу професійну майстерність та активну громадянську позицію її нагородили "Орденем княгині Ольги".

Після тривалої хвороби, в 2000 році співачка перебралася до Києва. Того ж року вийшли два компакт-диски Раїси Кириченко – "Долі моєї село" та "Цвіте черемшина".

У Києві ж 9 лютого 2005 року на 62-ому році життя співачка, велика українка, чудова людина і просто чарівна жінка пішла з життя.

Поховали співачку в Корещині на Полтавщині поруч з її мамою. Як Раїса Панасівна і заповідала.

Література:

Віценя Л. Голосом Раїси Кириченко... / Л. Віценя // Зоря Полтавщини. – 2010. – 9 лют. – С. 3.

Волкова Г. "Я народилася в селі й ніколи не відокремлювала себе від нього", – говорила Раїса Кириченко... / Г. Волкова // Вечірня Полтава. – 2010. – 10 лют. – С. 5.

Катричко М. Вона жила піснею... : [Р. П. Кириченко] / М. Катричко // Зоря Полтавщини. – 2012. – 12 жовт. – С. 4.

Ляпаненко М. Душі криниця / М. Ляпаненко // Зоря Полтавщини. – 2014. – 11-14 жовт. – С. 5.

Ляпаненко М. Душі криниця / М. Ляпаненко // Хто є хто на Полтавщині. Видатні земляки. – К., 2006. – Вип. 3. – С. 178-180.

Сікорська І. Раїса Кириченко – Чураївна ХХ століття / І. Сікорська // Українки в історії: нові сторінки. – К., 2010. – С. 118-122.

Чазова В. Золотий голос України / В. Чазова // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.-публіцистичних праць / укл. Л. Л. Безобразова. – Полтава, 2015. – Вип. XIV. – С. 75-84.

Вулиця Князя Ігоря Святославовича

Красноградське шоссе колишня назва.

(02.04.1151-29.12.1202)

Ігор Святославич – князь новгород-сіверський (з 1178) і князь чернігівський (з 1198).

Народився 2 квітня 1151 року. Син чернігівського князя Святослава Ольговича, з роду Ольговичів (онук Олега Святославича, який був внуком Ярослава Мудрого).

Одружений з дочкою галицького князя Ярослава Володимировича Євфросинією. Ймовірно, жив разом з братом Олегом у Новгороді-Сіверському. Влітку 1171 р. на чолі своєї дружини розбив половецьких ханів Кобяка й Кончака біля Переяслава. По смерті Олега Ігор Святославич 1180 року сів у Новгороді-Сіверському. Відтоді проводить традиційну для клану Ольговичів політику співробітництва з половецькими ханами.

В 1181 р. разом із половцями воював проти князя Рюрика Ростиславича, був розбитий і в одній ладді з Кончаком урятувався втечею Дніпром. Союз із Кончаком, мабуть, спричинив відмову Ігоря Святославича від походу 1183 р. у Половецький степ. У лютому 1185 р. знову ухилився від участі в переможному (як потім з'ясувалося) поході проти половців. Бажаючи здобути славу й здобич, у квітні 1185 р. організував непідготовлений похід проти ханів Гзи і Кончака, був розбитий, поранений і потрапив у полон. Швидко по тому втік. 1191 р. знову здійснив похід на половців, досягши при цьому часткового успіху. По смерті 1198 р. брата в перших, чернігівського князя Ярослава Всеволодича вокняжився в Чернігові, де й помер 29 грудня 1202 року.

Література:

Літописні дані про похід Ігоря Святославича і битву його з половцями (1185 р.) // Гуржій О. І. Славетні битви на теренах України від князівської доби до початку ХХ століття. – Київ, 2013. – С. 30-33.

Павленко С. "Сурми сурмлять у Новгороді..." : 825 років тому відбувся знаменитий похід новгород-сіверського князя Ігоря на половців / С. Павленко // Голос України. – 2010. – 23 квіт. – С. 11.

Тютюнник Є. Князь Ігор воював за сіль? : [825 років тому відбувся невдалий похід новгород-сіверського князя на половців] / Є. Тютюнник // Урядовий кур'єр. – 2010. – 4 черв. – С. 17.

Вулиця Гліба Котельникова

Колишня вулиця Ульянових.

(30.01.1872-22.11.1944)

Котельников Гліб Євгенович – винахідник авіаційного ранцевого парашута, актор.

Народився в Санкт-Петербурзі в сім'ї професора механіки і вищої математики. Батьки захоплювалися театром, і це захоплення прищепилося синові. З дитинства він співав, грав на скрипці, а також йому подобалося майструвати різні іграшки і моделі.

У 1889-1890 роках жив у Полтаві, у будинку на вулиці Олександрівській, на якому нині встановлено пам'ятну дошку з рельєфним погрудним зображенням майбутнього винахідника.

Навчався Гліб у Полтавській гімназії, та мріяв вступити до технологічного інституту або консерваторії. Але мріям не вдалося здійснитися. У 1889 році помер батько, і реальною була тільки військова кар'єра. Гліб стає вільнонайманим 33-го Єлецького полку, згодом екстерном закінчує Петровський кадетський корпус та вступає до Київського військового училища. Після його закінчення (1894 р.) у званні підпоручика артилерії відслужив обов'язкові три роки і вийшов у відставку. 1897 року повертається до Полтави і працює чиновником в акцизному управлінні. Ілюзій щодо своєї служби не мав. Але його – людину художньо обдаровану – приваблювала в акцизній службі та обставина, що одночасно з введенням винної монополії було засноване кураторство про народну тверезість, яке організувало народні читання, відкривало читальні, народні театри. Гліб Котельников сподівався на свою активну участь саме у театральній справі. І сподівання його виправдалися в Полтаві: його запросили грати у трупі "Народної аудиторії імені М. В. Гоголя". Актор з успіхом зіграв Чичикова з "Мертвих душ" Миколи Гоголя, Кречинського у комедії Олександра Сухова-Кобиліна "Весілля Кречинського" та інші ролі. У Полтаві Гліб Євгенович сформувався як творча особистість.

У 1910 році під враженням від загибелі льотчика Л. Мацієвіча він вирішив побудувати апарат, на якому пілоти могли б опуститися на землю після аварії аероплана, тобто парашут.

Котельников прийшов до твердого переконання, що парашут повинен в польоті знаходитися на льотчику і завжди бути готовим до безвідмовної дії. Парашут "РК-1" (російська, Котельникова, модель перша) був розроблений протягом 10 місяців і його перше показове випробування Гліб Євгенович з успіхом справив в червні 1912 року.

Котельников звернувся у військово-повітряне міністерство, для оснащення військової авіації даними парашутами. Там його прийняли, схвалили конструкцію, але відхилили "за непотрібністю". Тільки на початку Першої світової війни військово-повітряне міністерство згадало про винахідника і його "РК-1". Парашут був успішно застосований на фронті. Після революції в роки громадянської війни парашутами Котельникова також користувалися повітроплавні частини Червоної армії.

Надалі Котельников значно удосконалив конструкцію парашута, створивши нові моделі, які були прийняті на озброєння ВПС.

У 1923 році він випустив напівжорсткий ранцевий парашут "РК-2", пізніше з'явилася модель "РК-3" з м'яким ранцем. Котельников перший розробив парашут, який міг опускати на землю вантажі, колективний парашут для порятунку пасажирів при аваріях цивільних літаків. У 1926 році Котельников передав всі свої винаходи Радянському уряду.

Помер видатний винахідник Гліб Євгенович Котельников 22 листопада 1944 року в Москві і був похований на Новодівичому кладовищі.

Література:

Єфанов М. Гліб Котельников / М. Єфанов // Край. – 2014. – №128 (груд.). – С. 20-22.

Васевич А. Винахідник парашута / А. Васевич // Зоря Полтавщини. – 2012. – 3 лют. – С. 13.

Обелець Ю. Винахідник першого ранцевого парашута – родом із Полтави / Ю. Обелець // Коло. – 2017. – 27 квіт.–3 трав. – С. 14.

Сандул В. О. Котельников Гліб Євгенович / В. О. Сандул // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2014. – Т. 15. – С. 13.

Чернов А. Життєві шляхи відомого конструктора-винахідника парашута Гліба Котельникова пролягали Полтавщиною / Чернов // Вечірня Полтава. – 2010. – 2 черв. – С. 8.

Яловегіна Г. Актор і винахідник : [про Гліба Котельникова] / Г. Яловегіна // Зоря Полтавщини. – 2017. – 3 лют. – С. 10.

Вулиця Анатолія Кукоби

Колишня вулиця Урицького.

(08.11.1948-17.01.2011)

Кукоба Анатолій Тихонович – український політик, перший мер Полтави часів незалежності.

Народився у Полтаві у сім'ї будівельників. Закінчив Полтавський інженерно-будівельний інститут (нині Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка) за спеціальністю "інженер-будівельник".

У 1990 та 1994 роках Анатолій Кукоба обирався головою Полтавської міської ради, а в 1998 та 2002 роках – міським головою.

У 1999 році Анатолію Кукобі присвоєне звання почесного громадянина Полтави.

У травні 2002 року Анатолій Кукоба обраний народним депутатом України по 145-му виборчому округу Полтавської області. Працюючи у Верховній Раді, фактично продовжував керувати містом.

У березні 2006 року Анатолій Кукоба вп'яте був обраний мером Полтави, одночасно пройшовши у Верховну Раду за списками Партії регіонів. Оскільки закон забороняє суміщати ці дві посади, Анатолій Кукоба відмовився від поста міського голови Полтави, віддавши перевагу роботі у Верховній Раді.

Анатолій Тихонович Кукоба помер 17 січня 2011 року.

Література:

Денисенко В. Кукобі пощастило з Полтавою, а Полтаві – з Кукобою / В. Денисенко // Вечірня Полтава. – 2010. – 10 листоп. – С. 5.

Кукоба Анатолій Тихонович // Хто є хто на Полтавщині: довідково-біографічне видання. – К., 2003. – Кн.1. – С. 112-113.

Кукоба Анатолій Тихонович : [із листопада 1999 займає посаду голови Полтавської міської ради] // Полтавщина: влада на історичних паралелях. – Полтава, 2005. – С. 284-285.

Вулиця Олександра Маринеско

Колишня вулиця Маршала Кулика.

(15.01.1913-25.11.1963)

Маринеско Олександр Іонович – командир Червонозоряного підводного човна С-13 Червонопрапорної бригади підводних човнів Червонопрапорного Балтійського флоту, капітан 3-го рангу, відомий за "Атакою сторіччя", коли був потоплений німецький корабель "Вільгельм Густлофф" (з екіпажем близько 9000 осіб, половина з яких були дітьми). Герой Радянського Союзу (посмертно, 1990 рік).

Народився в Одесі в сім'ї румунського робітника Іона Маринеску, мати – українка. З дитинства Олександр Маринеско пов'язує своє життя з морем, добре плавав, пірнав, рибалив у штормову погоду. З тринадцяти років почав виходити в море – учнем матроса. Природно, що по закінченні загальноосвітньої школи в шістнадцятирічному віці він вступив до школи юнг. Як найкращому, строк навчання в ній Олександрові скоротили. Його без іспитів узяли в Одеське морське училище. Одержавши диплом штурмана далекого плавання, він іде на пароплав "Червоний Жовтень". Так і залишився б Олександр цивільним моряком, якби не один випадок: команда корабля, на якому він служив другим помічником капітана, брала участь у рятуванні моряків торпедного катера, який ось-ось мав затонути. Спостерігаючи за чіткими діями військовиків, мужністю моряків-торпедників, вирішив однозначно: "Буду військовим моряком!".

У червні 1933 році по спецнабору отримав призначення на військово-морський флот. У Ленінграді, закінчив штурманські курси командного складу моряків підводного плавання і був призначений на підводний човен М-96 Червонопрапорного Балтійського флоту.

У березні 1936 року в зв'язку з введенням персональних військових звань О. І. Маринеско отримав звання лейтенанта, в листопаді 1938 р. – старшого лейтенанта. Закінчивши курси перепідготовки при Червонопрапорному навчальному загоні підводного плавання імені С. М. Кірова, він служив помічником командира на Л-1, потім командиром підводного човна М-96, екіпаж якого за підсумками бойової та політичної підготовки 1940 року зайняв перше місце, а командир був нагороджений золотим годинником і підвищений у званні до капітан-лейтенанта.

З 1939 року – командир підводного човна М-96. У 1943 році отримав призначення командира на підводний човен С-13 Балтійського флоту.

З початку Великої Вітчизняної війни і до її закінчення був учасником бойових дій, як командир підводного човна. Діяв рішуче і безстрашно. Під його командуванням потоплено ворожих кораблів та суден загальним тоннажем 55144 тон.

Після війни в 1946-1949 роках А. І. Маринеско працював старшим помічником капітана на судах Балтійського державного торгового пароплавства, у 1949 р. – заступником директора Ленінградського НДІ переливання крові, в 1949-1951 роках – був ув'язнений в Колимі, в 1951-1953 роках – працював топографом Онежсько-Ладожської експедиції. З 1953 року керував групою відділу постачання на ленінградському заводі "Мезон".

За відмінне виконання бойових завдань командування, проявлену мужність і відвагу О. І. Маринеско нагороджений: Орденом Леніна (1942), медалями: "За оборону Ленінграду" (1943), "За бойові заслуги" (1944) та Орденами "Червоного прапору" (1944 і 1945).

У 1990 році (посмертно) присвоєно звання Героя Радянського Союзу (у 1945 році двічі було представлено до нагороди Героя).

У післявоєнні роки О. І. Маринеско звільнився у запас, працював у м. Ленінграді, де після важкої хвороби помер 25 листопада 1963 року, похованими на Богословському кладовищі.

Життя і діяльність О. І. Маринеска відображені у романі О. Крона "Капітан далекого плавання", оповіданні О. Молдавського "Особистий ворог фюрера" та оповіданні Л. Маринеско і Б. Леонова "Ты – наша гордость, отец", у художніх та документальних кінострічках, багатьох літературних публікаціях.

Література:

Бобрищев К. Настав час виправити помилку в біографії О. Маринеска / К. Бобрищев // День. – 2013. – 25-26 січ. – С. 13.

Васецька А. Лохвицьке коріння морського аса : [О. Маринеско] / А. Васецька // Зоря Полтавщини. – 2013. – 26 листоп. – С. 4.

Герой Радянського Союзу Олександр Маринеско // Халимон В. Полтавщина очима краєзнавця. – Полтава, 2009. – С. 164-166.

Голінченко Л. Про Маринеска з вуст юного моряка : [лохвичанина А. Кіщенка, курсанта Одеського морехідного училища ім. О. Маринеска] / Л. Голінченко // Зоря Полтавщини. – 2012. – 1 лют. – С. 6.

Лубенець Т. Подвиг моряка : [до 100-річчя від дня народження Героя Рад. Союзу О. Маринеско] / Т. Лубенець // Зоря Полтавщини. – 2013. – 11 січ. – С.1, 2.

Чернов А. Лицар моря / А. Чернов // Вечірня Полтава. – 2013. – 9 січ. – С.7.

Вулиця Патріарха Мстислава

Колишня вулиця Лібкнехта Карла.

(10.04.1898 – 11.06.1993)

Скрипник Степан Іванович (Патріарх Мстислав) – визначний український церковний діяч, патріарх Київський і Всієї України УАПЦ, патріарх Київський і всієї Руси-України УПЦ (КП), Первоієрарх УАПЦ в Діаспорі. Почесний громадянин Тернополя, хорунжий Армії УНР. Небіж (син сестри) Симона Петлюри.

Народився в Полтаві у глибоко релігійній сім'ї нащадків козацького роду. Батько його – Іван Скрипник, походив із козаків Миргородського полку, а мати – Маріамна, з дому Петлюр – рідна сестра Симона Петлюри.

Дитячі та юнацькі роки провів у рідному місті Полтаві, де й закінчив Першу класичну гімназію. У школі й дома сформувався його національний світогляд. Як старшина Армії УНР С. Скрипник потрапив після відступу до Польщі до сумнозвісного табору інтернованих в Каліші. Звільнений із того табору, він виїздить на Волинь, але звідти його польська влада усуває. Тоді він переїздить до Галичини і працює в українських культурно-освітніх установах. 1930 р. став депутатом до польського сейму від волинського українського населення аж до 1939 року. Прославився депутат Степан Скрипник своїми виступами в сеймі, відважно обороняючи українські православні церкви. Крім того, С. Скрипник був постійним членом президії в Товаристві ім. Петра Могили в Луцьку, був засновником і головою товариства "Українська школа" в Рівному, де він постійно перебував. 1940 р. Степан Скрипник був заступником голови Холмської Єпархіальної Ради, на чолі якої був Митрополит Іларіон. А восени 1941 р. обрано С. Скрипника заступником голови Української Церковної Ради на Волині і зв'язковим цієї Ради зі Всеукраїнською Церковною Радою в Києві. Удівець, він вирішує присвятити решту свого життя рідній Церкві. У квітні 1942 р. приймає дияконство, стає священником. На початку травня того самого року постригається в ченці, приймаючи ім'я Мстислав.

Активність єпископа, який будив національні почуття і створював загальноукраїнську церкву, впала в око німцям. Адже окупанти вбачали у

церкві лише рупор пропаганди у боротьбі з атеїстичним Радянським Союзом, але аж ніяк не самостійний інститут.

Тож незабаром Мстислав потрапив в опалу та був відправлений у гестапівську в'язницю в Чернігові, де просидів два місяці. Потім відбував заслання у Прилуках і Києві. Там його кинули до камери смертників, але завдяки зусиллям військових і дипломатів Мстиславі вдалося вийти з-за ґрат.

Він був змушений підписати заяву про те, що припинить проведення богослужіння та політичних акцій і не тікатиме. Однак єпископ зігнував наказ і 1942 року пробрався на Захід, у Німеччину. Згодом закордон виїхала й більшість священнослужителів УАПЦ, адже гітлерівці зазнавали поразок на східному фронті, а на територію України поверталася "чужа" радянська армія і влада.

Якби українська церква не збереглася в еміграції, їй треба було б починати з великого нуля, а так – завдяки Мстиславі – цей шлях уже був пройденим. Згодом владику отримав запрошення очолити Українську Греко-Православну Церкву в Канаді. Він також опікувався справами й УПЦ у США. Під час надзвичайного собору 1948 року його обрали керуючим архієпископом УПЦ у США.

Підтримував рух в Україні за відродження Української Автокефальної Православної Церкви, який почався в 1988 р.

18 листопада 1990 р. в Соборі святої Софії в Києві відбулася інтронізація: Мстислав став першим Патріархом УАПЦ. 1992 р., коли постала Українська Православна Церква Київського Патріархату, Святійший Мстислав був проголошений Предстоятелем УПЦ КП з титулом Патріарха.

Святійший Патріарх Київський Мстислав помер 11 червня 1993 р. Похований у крипті собору святого Андрія в Саут-Баунд-Бруку, США.

Література:

Дедюхін О. Святійший патріарх Мстислав – людина, яка надихала інших та з'єднала покоління / О. Дедюхін // Коло. – 2015. – 2-8 лип. – С. 14.

Мстислав (світське – Скрипник Степан Іванович; 10.04.1898 – 11.06.1993) – перший патріарх Київський і всієї України : [уродженець м. Полтава] // Енциклопедія історії України: у 10 т. – К., 2010. – Т. 7. – С. 97.

Пустовіт Т. Мстислав (Скрипник Степан Іванович; 10.04.1898, м. Полтава – 11.06.1993, м. Гремсбі, Канада) – церковний діяч, патріарх. / Т. Пустовіт // Полтавіка. Полтавська Енциклопедія: у 12 т. – Полтава, 2009. – Т. 12: Релігія і церква. – С. 413.

Святійший Мстислав (Скрипник) // Альманах пошани й визнання Полтавщини. – Полтава, 2003. – С. 130-131.

Чернов А. Перший патріарх Української Церкви / А. Чернов // Зоря Полтавщини. – 2013. – 9 квіт. – С. 5.

Вулиця Симона Петлюри

Колишня вулиця Артема.

(22.05.1879–25.05.1926)

Петлюра Симон Васильович – український державний, військовий та політичний діяч, публіцист, літературний і театральний критик.

Народився 17 травня 1879 р. у Полтаві в родині візника. Закінчив духовну бурсу (духовне училище). Навчаючись у духовній семінарії, виявив великий інтерес до української літератури й культури, за що був відрахований із вищих богословських курсів.

З 1900 р. – член Революційної Української Партії (РУП, 1905 року реорганізована в Українську Соціал-Демократичну Робітничу Партію).

Під загрозою арешту восени 1902 р. виїхав на Кубань, де працював учителем, архівістом (упорядковував документи Кубанського козацтва), був членом Чорноморської Вільної Громади РУП у Катеринодарі.

У грудні 1904 р. на конференції РУП у Львові виступив проти об'єднання з РСДРП. Декілька місяців навчався на університетських курсах українознавства у Львові, якими керував Михайло Грушевський.

На початку 1906 р. редагував у Петербурзі партійний орган "Вільна Україна". З липня 1906 р. – секретар київського щоденника "Рада", а від літа 1907 р. до 1908 р. – співредактор легального соціал-демократичного часопису "Слово".

1910 року одружився з Ольгою Більською. 1911 року в них народилась донька – Леся Петлюра (1911–1941).

З 1912 р. – редактор російськомовного журналу "Украинская Жизнь" (Москва), в якому публікувались Михайло Грушевський, Дмитро Донцов, Софія Русова, Сергій Єфремов, Максим Горький.

У роки Першої світової війни 1914–1918 рр. – працівник Союзу земств і міст, голова Українського Військового Комітету Західного фронту у Мінську. Своє ставлення до війни виклав у статті-відозві "Війна і українці". У цій публікації доводив, що українці лояльно виконують свій обов'язок перед Російською державою і висловлював надію, що в майбутньому ставлення російської влади до українського питання зміниться.

Був одним із провідних діячів української національно-демократичної революції: з березня 1917 р. – член Української Центральної Ради, з травня –

голова Українського Генерального Військового Комітету, з червня – генеральний секретар військових справ.

У грудні 1917 р., не погоджуючись із курсом на замирення з Німеччиною пішов у відставку.

У січні-лютому 1918 р. сформував Гайдамацький Кіш Слобідської України і взяв активну участь у придушенні більшовицького повстання в Києві. З листопада 1918 р. – Головний Отаман Армії Української Народної Республіки. У лютому 1919 р. вийшов із УСДРП і став головою Директорії УНР, отримавши практично диктаторські повноваження.

5 грудня 1919 р. виїхав у Варшаву для організації воєнно-політичного союзу із Польщею проти більшовицької Росії. За його ініціативою український і польський уряди підписали у квітні 1920 р. Варшавський договір.

З листопада 1920 р. керував роботою екзильного уряду УНР у Польщі. 31 грудня 1923 р. виїхав до Австрії, а згодом – Угорщини, Швейцарії.

У жовтні 1924 р. оселився в Парижі, де організував видання тижневика "Тризуб" і продовжував виконувати обов'язки голови Директорії УНР і Головного Отамана УНР. У Парижі 25 травня 1926 Петлюра був убитий.

Література:

Апостолов О. Симон Петлюра: "Тільки міць, єдність та тверде прагнення до повної незалежності й свободи може бути нашим побратимом" / О. Апостолов // Коло. – 2015. – 12 лют. – С. 14.

Бабенко Л. Роздуми про роль особи в історії: Симон Петлюра / Л. Бабенко // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.-публіцистичних праць / укл. Л. Л. Безобразова. – Полтава, 2015. – Вип. XIV. – С. 134-145.

Волосков В. Невідомий Петлюра / В. Волосков // Полтавський вісник. – 2015. – 22 трав. – С. 23.

Мовчан П. Хто він? : [життєві віхи Симона Петлюри] / П. Мовчан // Слово Просвіти. – 2016. – 17-23 листоп. – С. 6-7.

Одарченко В. Людяність, мужність і кмітливість Симона Петлюри відзначали всі, хто з ним спілкувався / В. Одарченко // Полтавська Думка. – 2009. – 21 трав. – С. 16.

Петлюра Симон Васильович // Альманах пошани й визнання Полтавщини. – Полтава, 2003. – С. 148-149.

Пустовіт Т. "Наш народ хранив релігію, боронив свої звичаї..." (135-річчя С. В. Петлюри) / Т. Пустовіт // Зоря Полтавщини. – 2014. – 23 трав. – С. 16.

Вулиця Леоніда Полтави

Колишня вулиця Тельмана.

(24.08.1921-19.04.1990)

Полтава Леонід Едуардович (справжнє прізвище Пархомович) – український поет, прозаїк, драматург, радіожурналіст, редактор, публіцист, громадський діяч, автор збірок віршів для дітей, член ОУП "Слово" та Асоціації Діячів Української Культури.

Народився в с. Вовківці Полтавської губернії в культурній і освіченій сім'ї, батько Едуард Адамович – лікар, мати Любов Іванівна – учителька. Початкову й середню освіту здобув у Вовківецькій школі, після вступив до Ніжинського учительського інституту, який закінчив у 1940 році.

З дитячих років Леонід мріяв писати. Студентом їздив за порадами в Київ до Володимира Сосюри й Максима Рильського. Захопився сонетами. Любив квіти. Перші вірші юнака Леоніда були надруковані у 1939 році. Юний поет був сповнений задумів, мрій, однак війна зруйнувала всі його плани. З вихором Другої світової війни Леонід опинився "остарбайтером" у Берліні, в'язнем у Потсдамі.

Після війни розгортає літературну працю, редагує з Леонідом Лиманом журнал "Школярник", видає першу поетичну збірку "За мурами Берліну", куди ввійшли поезії часів війни, які відображають переживання поета у воєнні роки та радість визволення від рабської праці у Німеччині.

Леонід Полтава є автором багатьох книжок. Добре відомі читачам його збірки поезій "Жовті каруселі", "Римські сонети", "Українські балади". Із прозових творів заслуговує на увагу збірка новел "У вишневій країні". У різних журналах друкувалися п'єси письменника "Пам'ятник героєві", "Чужі вітри", "Заметіль" та інші.

Леонід Полтава – чудовий дитячий поет, на творах якого виростали покоління українців Західної Європи та Америки. Його дитячі книжки: "Котячий хор", "Абетка веселенька для дорослих і маленьких", вірші, казки, поеми, оповідання, лібретто оперет "Лис Микита", "Лісова царівна", "Мавп'ячий король", "Лисячий базар".

В усіх творах Л. Полтави незмінно постає образ Рідного Краю. Думки поета незмінно линуць до нього. Поет сумував, що Тибр не може принести йому жодної краплини води з Дніпра.

Похований на українському православному цвинтарі Св. Андрія у Саут-Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі.

Література:

Європейська ніч : [творчий шлях, поезії Л. Полтави, уродженця Полтавської губернії] // Стріла : суб'єктивна антологія. – К., 2013. – С. 866-886.

Деркач Ю. Хоч і звать його Полтава, та в Полтаві не бував... : [Леонід Полтава, уродженець Полтавської губернії] / Ю. Деркач // Коло. – 2016. – 25-31 серп. – С. 13.

Немченко С. Леонід Полтава. Незламність духу вигнанця і патріота / С. Немченко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – №1. – С. 44-46.

Той, хто допоміг народитися МУРу. Леонід Полтава // Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори. – К., 2006. – С. 677-726.

Вулиця Революції Гідності

Колишня вулиця Революційна

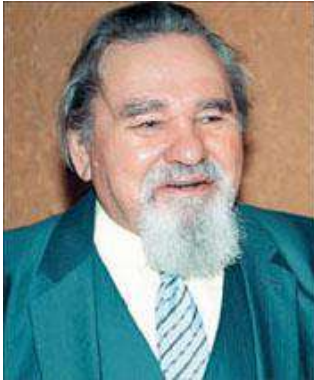
Революція Гідності – політичні та суспільні зміни в Україні з 21 листопада 2013 до лютого 2014 року, викликані спротивом проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою протидією цьому курсу.

22 листопада 2013 року заява влади призупинити підготовку до підписання угоди про Євроінтеграцію сколихнула народ України.

13 листопада 2014 року Президент України Петро Порошенко підписав указ, згідно з яким в Україні 21 листопада відзначається День гідності та свободи.

Революція Гідності [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Революція_гідності(дата звернення: 04.10.2017). – Назва з екрану.

Вулиця Миколи Руденка

Колишня вулиця Чумака.

(19.12.1920-01.04.2004)

Руденко Микола Данилович – український письменник, дисидент.

Народився в селі Юр'ївка Олександрівського р-ну Луганської області в сім'ї шахтаря. Рано залишився без батька, який загинув у шахті 1927 року. Назавжди запам'ятався голод 1933 року. З 8-ми літ через травму Микола Руденко перестав бачити на ліве око.

Складати вірші почав у дитинстві, їх друкували піонерські газети, був переможцем конкурсу і стипендіатом Наркомосу, завдяки чому в 1939 р. вступив на філологічний факультет Київського університету. Провчився всього два місяці.

У 1939 р. призваний до війська (приховав, що не бачить на ліве око). 4 жовтня 1941 р. в перших же боях під Ленінградом тяжко поранений розривною кулею, яка роздробила кістки таза і хребта. Лікувався рік. Лікарі не сподівалися, що Руденко буде ходити. Ходити він зміг, і навіть був призначений політруком прифронтового госпіталю, але висидіти лекцію – ні, тому, демобілізувавшись у 1946 р., Руденко в університет не повернувся. Нагороджений орденами Червоної зірки, Вітчизняної війни 1 ступеня, шістьма медалями.

Після виходу в 1947 р. збірки віршів "З походу" прийнятий до Спілки письменників України (СПУ). Працював відповідальним секретарем видавництва "Радянський письменник", був редактором журналу "Дніпро", секретарем парткому СПУ, членом Київського міськкому КПУ.

На початку 1970-х Руденко включився в роботу на захист прав людини, в тому числі національних. Мав тісні стосунки з московськими дисидентами, був членом радянського відділення "Міжнародної амністії". 18 квітня 1975 року заарештований за правозахисну діяльність, але ще під час слідства у зв'язку з 30-літтям перемоги амністований як учасник Великої Вітчизняної війни.

23-24 грудня 1976 у Руденко був проведений обшук, під час якого підкинули 39 доларів США. 5 лютого 1977 року Руденко заарештований у Києві й етапований літаком у СІЗО міста Донецька, де було порушено справу проти нього. Руденко був засуджений на 7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання за ст. 62 ч. 1 КК УРСР. Публіцистичні статті, художні твори,

усні висловлювання Руденко кваліфіковані як наклепницькі. Спеціальним розпорядженням Головліту УРСР у 1978 році були вилучені з обігу (бібліотек і торгівлі) всі твори Миколи Руденко – усього 17 назв.

15 серпня 1981 року його дружина Раїса була заарештована і засуджена на 5 років таборів суворого режиму. Звільнені з заслання у грудні 1987 року, але виявилось, що повертатися нікуди: київську квартиру після арешту дружини влада конфіскувала. Руденко з дружиною виїздить у грудні 1987 року до Мюнхену (Німеччина), а у січні 1988 року до Нью-Йорку (США). Працює на радіостанціях "Свобода" і "Голос Америки". У 1988 році позбавлений радянського громадянства. Очолив Зарубіжне представництво УГГ, потім Української Гельсінкської Спілки.

У 1988 році Філадельфійський освітньо-науковий центр визнав Руденка "Українцем року" – за непохитну стійкість в обороні національних прав українського народу і його культури. Член ПЕН-клубу.

Микола Руденко – автор багатьох збірок поезії, романів і повістей, зокрема, "Вітер в обличчя" (1955), "Остання шабля" (1959), "Орлова балка" (1970-і) фантастичних романів "Чарівний бумеранг" (1966), "Слідами космічної катастрофи" (1962), поеми "Хрест" (1976, про голод 1933 р.).

1990 року обраний Дійсним членом Української Вільної Академії Наук (США). В цьому ж році лауреат літературної премії Українського фонду культури ім. В. Винниченка.

У вересні 1990 року М. Руденко повернувся до Києва. Відновлений у громадянстві, реабілітований. В 1993 р. за роман "Орлова балка" М. Руденку присуджена Державна премія імені Т. Шевченка в галузі літератури. В 1996 р. за великий вклад у розвиток української літератури і за правозахисну діяльність М. Руденко нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

В 1998 р. вийшли книги "Найбільше диво – життя. Спогади" та "Енергія прогресу. Нариси з фізичної економії".

Помер 1 квітня 2004 року. Похований в Києві на Байковому кладовищі.

Література:

Базилевський В. "Енергія духовної стріли" : [про поета Миколу Руденка : надруковані його вірші] / В. Базилевський // Слово Просвіти. – 2013. – 10-16 січ. – С. 8-9.

Михайлюта О. Джордано Бруно – Микола Руденко: історичні аналогії протесту / О. Михайлюта // Світогляд. – 2011. – № 4. – С. 77-80.

Неживий О. Луганець Микола Руденко – Герой України / О. Неживий // Українська література в загальноосвітній школі. – 2013. – № 4. – С. 21-24.

Шевчук В. Плекання непроминушого дива: до перевидання "Спогадів" Миколи Руденка / В. Шевчук // Світогляд. – 2014. – № 1. – С. 12-19.

Шлапак Я. Він називав себе "радянською касандрою" / Я. Шлапак // Демократична Україна. – 2015. – 11 груд. – С. 13.

Вулиця Гетьмана Сагайдачного

Колишня вулиця Фурманова.

(бл. 1582-10.04.1622)

Сагайдачний Петро – український полководець та політичний діяч, гетьман реєстрового козацтва, кошовий отаман Запорізької Січі. Організатор успішних походів запорозьких козаків проти Кримського ханства, Османської імперії та Московського царства.

Народився бл. 1582 р. в с. Кульчиці в православній родині (тепер село Самбірського району Львівської області).

1589–1592 років здобував початкову освіту у Самборі. З 1592 по 1598 роки навчався в Острозькій академії. Після випуску Сагайдачний переїхав до Львова, згодом – до Києва, де працював домашнім вчителем, також помічником київського земського судді. Під час навчання в Острозькій школі Сагайдачний визначався із приєднанням до запорожців. Змалку навчався військової справи, вмів стріляти з лука, був високоосвіченою, інтелігентною, глибоко релігійною людиною.

У 1601 році прибув на Запорізьку Січ. У козацьких походах на Молдавію, Лівонію виявив себе як хоробрий та умілий воїн. Він швидко завоював авторитет серед запорожців. Під проводом Сагайдачного козаки здійснили успішні походи проти Туреччини і Кримського ханства. Особливого розголосу в Європі лицарська звитяга українських козаків набуває після здобуття ними у 1614 році турецької фортеці Синоп, а згодом і Кафи – величезного невільницького ринку в Криму. Козаки розбили 14 тисяч мусульман, потопили багато турецьких галер, визволивши тисячі українських бранців.

1620 року завдяки своєму авторитету гетьман домогся того, що Єрусалимський патріарх Феофан висвятив на єпископів кількох українських священиків, і відновив Київську митрополію.

Сагайдачний був непересічним політиком та дипломатом, який дивився на роки вперед та вибудовував як в межах України так і закордоном довгострокові дипломатичні комбінації. Він наполегливо й неухильно проводив свою політичну лінію, дотримуючись чіткої позиції щодо польського короля, магнатів та шляхти.

"Політик великий і справний", як називали його сучасники, не йшов на відкриту політичну конфронтацію з Річчю Посполитою, а використовував

дипломатію для утвердження і проведення своєї лінії.

Сагайдачний боровся за розширення козацького реєстру та в інший спосіб намагався легалізувати й офіційно визнати козацьку військову та політичну організацію, розширити козацькі права, вивести польські війська з України, встановити релігійне рівноправ'я та визнати вищу православну ієрархію.

Він розумів, що кожен, навіть невеликий поступ у цьому ділі сприятиме посиленню позицій козаків в обороні прав народу українського народу та православ'я.

Вперше за Сагайдачного козацтво формує свою політичну програму, в якій виходить за вузько станові інтереси. Утворюється спілка козацтва, міщанства й духовенства.

Саме в цей час відбувається активне формування національної української спільноти з її чітко вираженими географічними кордонами.

В цьому Сагайдачному також належить визначальна роль, адже саме Сагайдачний знову залучив Київ в орбіту майбутньої нової Української козацької держави. При ньому Київ знову стає політичним осередком нової України.

За сприяння Сагайдачного було засновано школу при Київському братстві, що згодом розвинулась у Києво-Могилянську академію.

Впродовж усього життя він допомагав освітнім та культурним центрам матеріально, за заповітом залишивши майже все своє майно й гроші Київській, Львівській і Луцькій школам "на науку і виховання бакалаврів учених дітям християнських за чим би наука тривати могла вічні часи".

Хотинська битва стала останньою для гетьмана. Від численних ран, отриманих на полі бою, Петро Конашевич-Сагайдачний помер у Києві в квітні 1622 року.

Пам'ять про Сагайдачного український народ зберіг у багатьох козацьких думах і піснях, найвідомішою з яких є "Ой на горі та женці жнуть".

Література:

Мельниченко В. "Як Сагайдачний з козаками Москву воював" / В. Мельниченко // Слово Просвіти. – 2015. – 3-9 верес. (ч. 36). – С. 10.

Петро Конашевич-Сагайдачний // Український пантеон. – К., 2013. – С. 54-57.

Семена М. Перший український адмірал / М. Семена // День. – 2015. – 26-27 черв. – С. 8.

Сидоров Є. Гетьман козацтва / Є. Сидоров // Військо України. – 2015. – №4. – С. 54-55.

Слабошпицький М. Українець з доби відродження / М. Слабошпицький // Чумацький шлях. – 2011. – № 3. – С. 16-19.

Вулиця Євгена Сверстюка

Колишня вулиця А. Гайдара.

(13.12.1927-01.12.2014)

Сверстюк Євген Олександрович – український літературний критик, есеїст, поет, мислитель, філософ. Політв'язень радянського режиму. Досліджував творчість М. Гоголя, Т. Шевченка, І. Франка. Лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка (1995), премії ЮНЕСКО ім. К. Копосу (1999).

Народився в с. Сільце Горохівського р-ну Волинської області в селянській родині. В 1952 р. закінчив філологічний факультет Львівського університету (відділення "логіка і психологія"). З 1953-1956 рр. – аспірант НДІ психології. З 1956-1959 рр. – викладач української літератури в Полтавському педагогічному інституті. З 1959-1960 рр. та 1962-1965 рр. – старший науковий співробітник Українського НДІ психології. З 1961-1962 рр. – завідувач відділу прози журналу "Вітчизна". Чотири рази за ці роки звільняли з роботи з політичних мотивів. До захисту кандидатської дисертації не був допущений. З 1965 р. до арешту в 1972 р. – відповідальний секретар редакції "Українського ботанічного журналу".

Відбував термін у 36–му і 35–му таборах у Пермській області. Брав участь у численних акціях протесту – голодуваннях і страйках, перебував під особливим наглядом, його систематично кидали до карцеру.

З часу виникнення в 1960 р. київського Клубу творчої молоді, який став центром неофіційного культурного й громадського життя Києва і всієї України, Євген Сверстюк – один з найактивніших його учасників, поруч і в тісному зв'язку з такими відомими діячами української культури і мистецтва як А. Горська, В. Симоненко, І. Світличиний, І. Дзюба, Л. Костенко, І. Драч, В. Стус, Л. Танюк та інші.

Наприкінці лютого 1978 р. був посаджений на 4 місяці в ПКТ (приміщення камерного типу, тобто внутрішньо табірної в'язниці). На заслання теж був відправлений після 15 днів карцеру. На засланні (сел. Богдарин Бурятської АРСР) працював столяром геологічної експедиції.

Звільнений у жовтні 1983 році. У Києві мав таку ж столярну роботу, якої позбувся в 1988 р. у зв'язку з поїздкою в Американське посольство на зустріч дисидентів.

Починаючи з літа 1987 р. Сверстюк брав активну участь у роботі напівлегального Українського культурологічного клубу, зокрема, виступив з лекцією в зв'язку з 50-річчям загиблого в таборах В. Стуса й оголосив, що передав текст Лондонському центрові Міжнародного ПЕН-клубу.

З 1989 р. є незмінним редактором християнської газети "Наша віра". Відстоює позиції Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ), що не бажає бути Церквою державною.

З 1989 р. – президент Української асоціації незалежної творчої інтелігенції, яка присуджує щорічні премії ім. В. Стуса. У 1993 р. обраний президентом Українського ПЕН-клубу.

Автор книг, численних есе і статей з літературознавства, психології і релігієзнавства; поезій, перекладів із німецької, англійської, російської мов.

В 1993 р. захистив у Вільному Українському університеті (Мюнхен) докторську дисертацію з філософії на тему "Українська література і християнська традиція". Найвідоміші книги "Собор у риштованні" (1970), "Блудні сині України" (1993), "Шевченко і час" (1996), "На святі надій" (1999). Низка літературно-критичних есеїв Сверстюка, публіцистично актуалізованих у пов'язанні з проблемами сучасності, об'єднані спільною ідеєю боротьби за суверенність української культури від Івана Котляревського до наших днів. Дійсний член Української Вільної Академії Наук (США, 1996).

Нагороджено орденом Свободи "...за видатні заслуги в утвердженні суверенітету та незалежності України, мужність і самовідданість у відстоюванні прав і свобод людини, плідну літературно-публіцистичну діяльність та з нагоди Дня Свободи..." згідно Указу Президента України "Про нагородження Є. Сверстюка орденом Свободи" від 25 листопада 2008 року.

Мислитель і правозахисник помер після важкої хвороби 1 грудня 2014 року, рівно 23 роки після того, як відбувся Всеукраїнський референдум, де 90,32% громадян висловилися за незалежність України – головну мету життя Євгена Сверстюка, на яку він поклав усього себе.

Література:

Кушнір Г. Євген Сверстюк: люди нині зголодніли за чесним і мужнім словом / Г. Кушнір // Україна молода. – 2015. – 15 груд. – С. 10-11.

Палюх Н. Євген Сверстюк у контексті доби / Н. Палюх // Українська мова і література в школах України. – 2015. – № 1-2. – С. 25-30.

Стасевська О. Сверстюк Євген Олександрович (нар. 13.12.1928 р.) : письменник і літературознавець, педагог, український дисидент / О. Стасевська // Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети. – К., 2002. – С. 447–449.

Вулиця Івана Сірка

Колишня вулиця Щербакова.

(1605 (1610)-1680)

Сірко Іван Дмитрович – козацький ватажок, легендарний кошовий отаман Запорозької Січі й усього Війська Запорізького Низового. Здобув перемогу в 65 боях. Герой багатьох українських пісень і казок. Після своєї смерті вважався характерником.

Про життя і діяльність Івана Сірка відомо мало. Вважається, що народився він між 1605 і 1610 роками. Був родом із Поділля, с. Мурафа біля Шаргорода. Рід Сірків емігрував на Слобідську Україну незадовго після того, як розпочалась Визвольна війна. В лавах Хмельницького Іван Сірко став полковником. Його діяльність характеризувалася особливим дотриманням січових традицій та постійної орієнтації саме на неї.

З 1663 року Іван Сірко обирався кошовим отаманом Запорізької Січі дванадцять разів (отамани на Січі обиралися один раз на рік, іноді – і два рази). Сірко був кошовим запорізьким отаманом в той жорстокий і страшний час, коли Правобережну і Лівобережну Україну роздирали міжусобні пристрасті, посилені втручанням сусідів – Польщі, Московії, Туреччини і підвладного їй Криму.

Він встиг побувати союзником всіх без винятку сторін, інтригував і сварився з вчорашніми приятелями. У відповідь доноси сипались на Сірка як з Правобережжя так і з Лівобережжя.

Кошовий Іван Сірко виступав проти Павла Тетері, Івана Виговського та сина Богдана Хмельницького – Юрія, яким закидав пропольську та антиукраїнську політику. Після підписання Андрусівського перемир'я, яке завершило польсько-московську війну 1654-1667 років, зайняв чітку антимосковську позицію. Жоден український гетьман і отаман не здобув стільки перемог над кримсько-татарськими і турецькими ордами, як кошовий Іван Сірко, за що отримав безмежну любов та визнання. Головною метою своїх походів він ставив визволення співвітчизників з полону Османської Порти та Кримського ханства. Безмежна любов до Батьківщини поєднувалася в ньому з особистою мужністю, хоробрістю та яскравим талантом полководця.

Іван Сірко – людина чудових військових обдарувань. Турки називали його Урус-шайтаном, тобто "руським чортом", а туркені-матері лякали своїх дітей його ім'ям.

Іван Сірко завжди стояв за православну віру. "Не бійтеся, що я не православний: я є православний християнин!", говорив Іван Сірко людям, які вважали його чаклуном. Часто його згадують як козака-характерника.

Старий отаман помер у серпні 1680 року на власній пасіці в селі Грушівка. Його тіло доставили на Чортомлицьку Січ (тепер село Капулівка Дніпропетровської області) і поховали з усіма почесностями.

Література:

Головецька Н. Повідомлення про видатного кошового Івана Сірка / Н. Головецька // Українська література в загальноосвітній школі. – 2009. – № 9. – С. 22-23.

Греченко В. Сірко Іван Дмитрович : кошовий отаман Запорозької Січі / В. Греченко // Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети. – К., 2002. – С. 110-112.

Палій А. Постать славетного кошового отамана Сірка в діяннях і оцінках сучасників / А. Палій // Наука і суспільство. – 2012. – № 7-8. – С. 34-40.

Пелехова А. Іван Сірко – національний герой Франції / А. Пелехова // Українське Слово. – 2015. – 25 листоп.–1 груд. – С. 11.

Пришутів Е. Легендарний чортомлинець / Е. Пришутів // Народна армія. – 2012. – 11 жовт. – С. 6.

Вулиця Січових стрільців

Колишня вулиця Бакинських комісарів.

Назва "Січові стрільці" була вперше використана під час Першої світової війни при формуванні в Австро-Угорщині добровольчого підрозділу, ядро якого становили активісти довоєнного січового, сокілського і пластового руху.

Легіон Українських Січових Стрільців як українське військове формування в складі австро-угорських збройних сил виник наприкінці серпня – на початку вересня 1914 року. Проте з 10 тисяч прибулих добровольців австрійська влада вибрала лише 2.5 тисячі вояків. Легіон поділено на 10 сотень, до кожної з яких приписали 250 стрільців. Безпосереднє керівництво Легіоном здійснювала Українська Бойова Управа (УБУ).

Гринів О. Порив нескореного духу / О. Гринів // Наука і суспільство. – 2017. – № 5-6. – С. 46-54.

Вулиця Катерини Скаржинської

Колишня вулиця КІМ.

(19.02.1853-1932)

Скаржинська Катерина Миколаївна – поміщиця, меценатка, фундаторка першого загальнодоступного приватного краєзнавчого музею Лівобережної України.

Народилася в Лубнах 1853 року, походила з дворянського роду Райзерів, за материнською лінією належала до роду Лодигіних. Отримала ґрунтовне домашнє виховання. Її батьки мали вдома велику бібліотеку, їхню оселю часто відвідували відомі особи. Так і формувалась свідомість майбутньої меценатки.

У 14 років була заручена з великим землевласником і кіннозаводчиком М. Г. Скаржинським, згодом генерал-майором у відставці. Закінчила екстерном Лубенську жіночу гімназію, навчалася на Вищих жіночих Бестужевських курсах у Санкт-Петербурзі. Власниця понад 4500 дес. землі, співвласниця кінного заводу.

В 1869 р. Катерина одружується з М. Скаржинським, подружжя переїздить до свого маєтку на Лубенщині. К. Скаржинська виписує книги й журнали, а згодом відкриває в Круглику школу для сільської дітвори – цього разу вже добротнішу: з бібліотекою, невеличким музеєм і навіть лабораторією для хімічних дослідів.

Певно, завдяки спілкуванню з місцевими селянами в пані Катерини пробуджується неабияка цікавість до української старовини. З 1875 року Скаржинська починає збирати свою першу музейну колекцію. Її мрія – колекція старожитностей, взірців мистецтва та зразків природи. Школа в цей час продовжує працювати. До школи з часом додається "Народний дім" з бібліотекою та аматорським театром, а також лікарня та столярна майстерня. Згодом Скаржинська дарує 47 десятин землі Полтавському земству для облаштування сільськогосподарської школи. Протягом життя Катерина Миколаївна отримала не одну престижну премію за зразкове квітникарство, узяла участь не в одній міжнародній виставці. В історії ландшафтного дизайну є і її немалі здобутки.

Найбільше Катерина Скаржинська переймається музеєм. На Великдень їздить на ярмарки – збирає колекцію писанок і ретельно все фіксує й

класифікує. А в 1885 р. нарешті відкриває історико-краєзнавчий музей, експозиція якого розміщується в вестибулі та шести залах.

Дослідники зазначають: "Зібрання К. М. Скаржинської було не тільки першою великою збіркою археологічних, етнографічних, історичних і природничих матеріалів на Полтавщині, але й однією з найбільших на Лівобережжі, виділяючись з-поміж інших своєю науковою спрямованістю і загальною доступністю." Саме це зібрання свого часу стане основою Полтавського краєзнавчого музею – одного з кращих в Україні. А поки що воно доступне всім гостям її маєтку. Музей Скаржинської завжди був безкоштовним.

Після смерті чоловіка та в зв'язку з загостренням революційної боротьби, вона разом з сім'єю в 1905 р. виїхала до Швейцарії, не полишаючи і там благодійницької діяльності, яка була спрямована на допомогу політичним емігрантам, відкриття майстерні і утриманні притулку для вихідців із Росії, ідалень. Для дітей емігрантів невтомна працелюбка організує школу, де вчителями були москвичі. За свої кошти вона відкрила російські типографії в Лондоні, Брюсселі, Парижі та інших містах, влаштувала санаторій для російських хворих на туберкульоз в Давосі.

Після початку Першої світової війни Скаржинська повернулася в Україну – спочатку в Київ, потім у Полтаву, а згодом і в рідні Лубни. Оселившись у дочки, вона береться продовжувати свої добрі освітянські справи: Круглицьке вечірнє училище для дорослих реорганізувала у приватну українську гімназію. Проте її старання більшовицька влада не оцінила. Жінка отримувала мізерну пенсію, за яку не могла придбати навіть харчів. А згодом і ці виплати для неї відмінили.

Улітку 1932 року меценатка Скаржинська померла в Круглику, за деякими джерелами, від голоду.

Ольга Климова, донька Скаржинської, також брала участь у просвітницькій роботі Круглицької школи. Вона турбувалася про освіту дорослих, про вихідний день, була першою учителькою з ліквідації неписьменності у селі. Ольгу Миколаївну вважають засновницею однієї з перших в Україні Лубенської україномовної гімназії з правом навчання дітей незалежно від статі та національності.

Література:

Засновниця Лубенського музею. Катерина Миколаївна Скаржинська // Ванцак Б. Подвижники українського музейництва. – Полтава, 1995. – С. 41-70.

Супруненко О. Скаржинська Катерина Миколаївна – меценатка, музейник, видавець. / О. Б. Супруненко // Полтавіка. Полтавська Енциклопедія: у 12 т. – Полтава, 2009. – Т. 12: Релігія і церква. – С. 595.

Тягло Є. К. М. Скаржинська – засновниця одного з перших приватних музеїв в Україні / Є. Тягло // Слов'янський збірник. – Полтава, 2005. – Вип. 4. – С. 21-23.

Вулиця Володимира Степанюка

Колишня вулиця Дундича.

(03.01.1955-03.06.2014)

Степанюк Володимир Петрович – український громадський діяч, відомий краєзнавець, член громадських рад при Полтавській обласній державній адміністрації та Полтавській обласній раді, голова Полтавської обласної молодіжної громадської організації "Екологічна асоціація "Еко-світ", голова громадського Шевченківського комітету, ініціатор вшанування на Полтавщині пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

Народився в селі Шинківка Білогірського району Хмельницької області. Закінчив Івано-Франківський технікум сільськогосподарства. В 1976 р. вступив до Української сільськогосподарської академії, де навчався на заочному відділенні до 1981 року і здобув кваліфікацію вченого агронома.

1978 року сім'я переїжджає до Полтави, а саме в село Рибці. Володимир приєднується до рідних і влаштовується на роботу в колгосп ім. Кірова в селі Гожули на посаду агронома, а згодом економіста, де пропрацював до середини 1990 року. З 1990-х років вів активну громадську діяльність.

Володимир Степанюк має вагомі особисті заслуги в розвитку літературного краєзнавства на Полтавщині, дослідженні та популяризації невідомих сторінок історії про видатних діячів нашого краю, збереженні української мови та культури.

Будучи активним учасником полтавських Майданів як 2004 так 2014 рр. постійно і наполегливо проводив ідеї демократії через "круглі столи", концерти, прес-конференції, зустрічі з видатними людьми України, екскурсії, велопробіги, поїздки по видатним місцям України і області.

Помер раптово і несподівано 3 червня 2014 року виступаючи з трибуни чергового громадського зібрання в залі обласної ради.

Література:

Тренич С. Відлітає душа в небеса... : [патріота України, одного з лідерів просвітницького руху на Полтавщині В. Степанюка] / С. Тренич // Полтавський вісник. – 2014. – 11 лип. – С. 23.

Шабля Ю. Більше працював, ніж жив... / Ю. Шабля // Вісті. – 2015. – блют. – С. 1.

Вулиця Михайла Туган-Барановського

Колишня вулиця Муранова.

(20.01.1865-21.01. 1919)

Туган-Барановський Михайло Іванович – видатний український економіст. Перший економіст-східноєвропейець, наукові теорії якого визнали зарубіжні вчені різних шкіл і напрямків; один із найкращих знавців кон'юнктурних економічних циклів, автор численних праць про теорію вартості, розподілу суспільного доходу, історію господарського розвитку та кооперативних основ господарської діяльності. Доктор економіки (1899).

Народився на Харківщині, у селі Солоному Куп'янського повіту, у дворянській родині. Рід батька походив із литовських татар, мати – українка з Полтавщини.

Закінчив Харківській університет. У 1894 р. опублікував працю "Промислові кризи в сучасній Англії, їх причини й вплив на народне життя", за яку був визнаний гідним ступеня магістра Московського університету.

Обравши за основу ідеї, викладені в книзі "Російська фабрика минулого і сьогодні", М. І. Туган-Барановський захищає докторську дисертацію.

В 1916 р. виходить його книга "Соціальні основи кооперації", а в 1918 р. – "Соціалізм як позитивне учення", де вчений описує свої погляди на соціалізм.

М. І. Туган-Барановський надавав велике значення розвитку кооперативного руху. З 1908 року він брав участь у керівництві Комітетом сільських та кредитосбережувальних товариств. А в 1909 році створив спеціальне науково-громадське друковане періодичне видання і став на чолі журналу "Вісник кооперації", за визнанням сучасників, найкраще із подібних видань не тільки в Росії, але й за кордоном. В журналі публікувалися матеріали про кооперативний рух в Росії та на Заході, а також статті теоретичного характеру.

У 1901 р. за соціалістичні погляди його було відсторонено від викладацької діяльності та вислано до Полтавської губернії, де він проводив активну громадську діяльність. В цей період він надрукував у журналі "Мир божий" статтю "Земський учитель в Лохвицьком уезді (Письмо из Лохвицы)", в якій піднімав питання соціально-економічних і культурних потреб українського селянства.

У 1905 р. вчений вийшов до Полтавського земського зібрання з пропозицією про встановлення першого в Україні пам'ятника Тарасу Шевченку у Полтаві та розпочав збирати кошти для цієї мети, яку і було реалізовано у 1926 р. скульптором І. П. Кавалерідзе. В цей час М. І. Туган-Барановський у своїх наукових працях знову звертається до комплексного переосмислення проблем філософії, соціології та права.

В 1905 р. вчений повертається до Петербурзького університету на посаду приват-доцента. Тоді ж він бере участь у редагуванні першої української енциклопедії "Украинский народ в его прошлом и настоящем", перший том якої побачив світ у Петербурзі 1914 р., а другий – у 1916 р. Видатна праця вченого "Основы политической экономии" виходить у Санкт-Петербурзі у 1909 р. Саме за цим фундаментальним підручником до 1917 р. майже вся Росія здобувала економічні знання. Книга була відзначена Великою премією Імператорської Академії наук, а її автора – визнано одним з найкращих фахівців з політичної економії.

Від початку 1917 року Михайло Іванович разом із молодою дружиною Ольгою жили поблизу річки Сули на хуторі Криниця. Сюди прийшла телеграма від В. Винниченка з проханням посісти пост Генерального секретаря фінансів Центральної Ради. Туган-Барановський став ініціатором створення Українського товариства економістів і його першим головою.

На Різдво урядова делегація УНР, яку очолював Туган-Барановський, їхала до Парижа на Міжнародну мирну конференцію. У вагоні відзначили 54 роки від дня народження Михайла Івановича. І цього дня на станції Затишок під Одесою нагла смерть від отрути урвала нитку життя державника Михайла Туган-Барановського.

Література:

Булда М. 90-років від дня смерті М. І. Туган-Барановського : [на Полтавщині вчений-економіст одружився, жив і працював] / А. Чернов // Край. – 2009. – № 58 (лют.) . – С. 20-21.

Економіст зі світовим ім'ям // Україна: хронологія розвитку. Імперська доба. 1800-1917 рр. – К., 2011. – С. 222-223.

М. І. Туган-Барановський: вчений, громадянин, державотворець // Економіка України. – 2015. – № 3. – С. 84-96.

Стадник О. Михайло Туган-Барановський / О. Стадник // Географія. – 2015. – № 19-20. – С. 69-71.

Вулиця В'ячеслава Чорновола

Колишня вулиця Куйбишева.

(24.12.1937 -25.03.1999)

Чорновіл В'ячеслав Максимович – український політик, публіцист, літературний критик, діяч руху опору проти зросійщення та національної дискримінації українського народу, політичний в'язень СРСР. Провідник українського національно-демократичного визвольного руху кінця 80-х – 90-х років, Герой України (2000, посмертно).

Народився в селі Єрки Катеринівського району Черкаської області в сім'ї вчителів. У радянські часи сім'я Чорновола зазнала переслідувань від комуністичного тоталітарного режиму. Зазнавав переслідувань і батько. Сім'ї доводилося переїжджати з села в село, міняючи місце роботи. В'ячеслав до школи пішов 1946 року відразу до 2-го класу (читав з чотирирічного віку). У 1955 році закінчив Вільховецьку середню школу із золотою медаллю.

В 1955 р. вступив до Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка на філологічний факультет, а з 2-го курсу перевівся на факультет журналістики. Уже в університеті мав неприємності за свої погляди, з чим пов'язана майже річна перерва в навчанні 1958 року (узявши річну відпустку, їздив на будівництво домни в Жданові (Маріуполь), де працював спочатку теслярем, потім – у виїзній редакції газети "Київський комсомолец"). У студентські роки вже багато писав до газет. Протягом місяця склав усі пропущені сесії і 1960 року закінчив університет з відзнакою. Захистив дипломну роботу на тему "Публіцистика Бориса Грінченка", ще донедавна забороненого письменника.

1960-1963 рр. В'ячеслав Чорновіл працював на Львівській студії телебачення спочатку редактором, потім – старшим редактором передач для молоді. Почав виступати як літературний критик, досліджуючи творчість Т. Шевченка, В. Самійленка, Б. Грінченка. У травні 1963 р. переїхав до Києва, щоб продовжити наукову роботу з історії української літератури. В 1963-64 рр. брав участь у будівництві Київської ГЕС.

У 1964-му вступив до університетської аспірантури, але не був зарахований через політичні переконання.

В 1965 році виступив разом із Дзюбою і Стусом на прем'єрі "Тіней забутий предків" із протестом проти арештів інтелігенції.

За відмову давати свідчення на закритому суді братів Горинів засуджений до трьох місяців примусових робіт.

Підготував збірку текстів "Лихо з розуму" (Портрети двадцятьох "злочинців") – про арештованих у 1965-му шестидесятників – яка була видана на Заході і стала справжньою подією в СРСР і закордоном. В результаті у 1967-му отримав три роки таборів суворого режиму.

В 1969 році на засланні одружується з Атеною Пашко. Вона померла в 2012-му – незадовго до 13-ої річниці смерті чоловіка.

Восени 1991 р. В'ячеслав Чорновіл був кандидатом у президенти України (2 місце). За словами Атени Пашко, так відреагував на свій програш Кравчуку: "Програвав не я. Програла Україна".

Від часу створення (1989 року) Народного Руху України (НРУ) – член Руху та його Великої Ради, з березня 1992 р. – співголова, а з грудня 1992 р. – голова НРУ. У березні 1990 р. В'ячеслав Чорновіл був обраний депутатом Львівської обласної ради та Верховної Ради України, де став одним з лідерів радикального крила демократичної частини Верховної Ради – Народної Ради. З квітня 1990 року до квітня 1992 року – голова Львівської облради та облвиконкому.

В'ячеслав Чорновіл був народним депутатом України двох наступних скликань – 1994 і 1998 років, керівником депутатської фракції Народного Руху України. З 1995 року став член української делегації в Парламентській Асамблеї Ради Європи.

25 березня 1999 року в автокатастрофі загинув В'ячеслав Чорновіл. Обставини його загибелі на шосе під Борисполем досі залишаються таємничими. Похорони В. Чорновола у Києві зібрали 200 тисяч людей.

Лауреат Міжнародної журналістської премії імені Ніколаса Томаліна (1975). Лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1996) у галузі журналістики й публіцистики – за збірку "Правосуддя чи рецидиви терору?", "Лихо з розуму", книгу "Хроніка таборових буднів", публіцистичні виступи в пресі. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (23.12.1997, за великий особистий внесок у здобуття незалежності України, становлення і розбудову української державності).

Література:

В'ячеслав Чорновіл (1937-1999рр.) // 100 великих українців. – К., 2010. – С. 468–472.

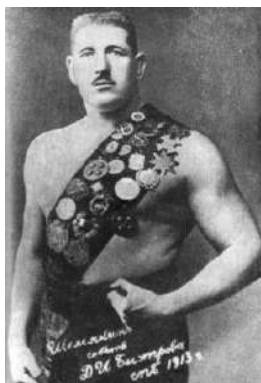
Голод І. Справжній соборний українець / І. Голод // Народна армія. – 2012. – 25 груд. – С. 7.

Огнева Л. Він ніс ідею, Він нею жив... / Л. Огнева // Україна козацька. – 2014. – трав.-черв. (№ 9-12). – С. 14-15.

Самійленко Л. В'ячеслав Чорновіл. Кредо буття, пошуки і слава / Л. Самійленко // Культура і життя. – 2017. – 13 січ. – С. 13.

Хмільовська Г. Розквітнуть ниви колосом добра і Україна буде, Чорноволе! / Г. Хмільовська // Українське Слово. – 2014. – 2-8 квіт. – С. 9.

Вулиця Івана Шемякіна

Колишня вулиця Тимурівська.

(30.09.1877-1953)

Шемякін Іван Васильович – багаторазовий чемпіон світу з боротьби, один з кращих атлетів за всю історію людства. Більшу частину життя відомий атлет провів у Полтаві, де не лише пропагував здоровий спосіб життя на власному прикладі, а й займався тренуванням молодих спортсменів. Його ім'я носить школа боротьби в Полтаві, на базі якої щороку проводяться змагання пам'яті Шемякіна. Дані Івана Шемякіна: зріст 193 см, вага – 120 кг, окружність грудної клітки – 133 см, шиї – 46 см, біцепсів – 49 см.

Гордість спорту народився в підмосковному селі Переделиці. Захоплення боротьбою у п'ятнадцятирічного Івана Шемякіна почалося після першого відвідання цирку у Санкт-Петербурзі, де, сидячи на гальорці, він побачив виступ знаменитостей – борців Е. Фосса, П. Ступіна, Рассо. Відчуваючи у собі велику фізичну силу, юний Шемякін став тренуватися – у майстерні піднімав важкі металеві заготовки. Невдовзі він поступив до Адміралтейського гімнастичного товариства.

У 1899 році на гирьових змаганнях в Михайлівському манежі Шемякін виграв перший приз, наступний – на чемпіонаті Росії. Успіх настільки його окрилив, що Іван вирішив стати професійним атлетом. Шемякін почав виступати публічно з штангою та гирями, які йому подарував Краєвський. Незважаючи на те, що реквізит атлета був біднуватим, він демонстрував цікаву та насичену програму: піднімав двопудові гирі, виважував їх на мізинцях, жонглював ними, тримав на собі гойдалку з десятьма людьми.

Після закінчення армійської служби в 1904 році Шемякін влаштувався на роботу в петербурзький цирк Чинізелло. Окрім занять атлетикою Іван захопився боротьбою і досить швидко зрівнявся в майстерності з найсильнішими борцями країни. Його успіхи так всіх вразили, що з Шемякіним підписали контракт на виступи в Європі та Америці.

Після гастролей спортсмен повернувся до Петербурга, де знову почав виступи в цирку з унікальними номерами: тягне віз з 20-ма пасажирами та згинає на плечах металеву балку. Іван Шемякін провів єдиний у своєму роді матч з 22 борцями-аматорами з гарантією, що з кожним буде боротися не більше однієї хвилини. Матч проводився в один вечір без відпочинку і

перерви. Іван Шемякін провів на килимі 18 хвилин 48 секунд, поклавши всіх і витративши на кожного менше однієї хвилини.

Під час Першої світової війни Шемякін вступає до війська. В одному з боїв Іван отримав поранення, деякий час провів у госпіталі. Закінчував своє лікування всесвітньовідомий борець у Полтаві.

З 1916 по 1953 рік жив і працював у Полтаві. Івану Шемякіну дуже подобалася зелена й затишна Полтава, і він залишився тут жити з дружиною Гізелою Йосипівною. Вона теж була цирковою артисткою, тож разом подружжя об'їздило і Європу, і Америку. Оселилися Шемякіни в будинку, що у провулку Гористому, 6. Там завжди було багато гостей, серед яких – відомі артисти, спортсмени, журналісти. У Гізели Йосипівни були дресировані ведмеді й собаки різних порід, з якими вона виступала в Корпусному парку та цирку на території міста. Іван Васильович часто демонстрував свої здібності в парках відпочинку. Корінні полтавці пам'ятали силовий виступ Шемякіна, коли через нього переїжджав автомобіль. Під час прогулянок містом за відомим атлетом ходив натовп людей. Він часто влаштовував змагання в Полтаві, викликав поборотися проти нього борців-любителів.

Після Великого Жовтня Іван Васильович довгі роки бере участь і перемагає в борцівських чемпіонатах. Він виступав на цирковій арені аж до 1941 року й водночас займався тренерською роботою, судив численні змагання, читав лекції на спортивні теми в робітничих клубах, у колгоспах.

Видатний атлет Іван Шемякін пішов із життя 4 січня 1953 року і похований на Монастирському цвинтарі. У 1957 році померла і його дружина, яку поховали поруч з чоловіком.

В Полтаві є спортивна школа "Авангард", яка носить славне ім'я борця, в 2004 році розпорядженням виконкому міськради школі присвоїли ім'я Івана Шемякіна.

Брусенський О. У Полтаві пам'ятають легендарного чемпіона світу / О. Брусенський // Полтавський вісник. – 2009. – 17 квіт. – С. 24.

Обелець Ю. Відомий на весь світ російський атлет Шемякін пов'язав своє життя з Полтавою / Ю. Обелець // Коло. – 2016. – 20-26 жовт. – С. 14.

Пустовіт Т. Штрихи до біографії Івана Шемякіна (полтавський період) / Т. Пустовіт // Спортивний літопис Полтавщини: сторінки історії, славетні імена. – Полтава, 2007. – С. 39-46.

Сулименко В. Під час прогулянок Полтавою за ним ходив натовп людей / В. Сулименко // Полтавський вісник. – 2012. – 5 жовт. – С. 27.

Чалий П. Іван Шемякін / П. Чалий // Спортивний літопис Полтавщини: сторінки історії, славетні імена. – Полтава, 2007. – С. 33-38.

Шемякін Іван Васильович // Альманах пошани й визнання Полтавщини. – Полтава, 2003. – С. 198-199.

Для заміток

Вулицями рідного міста...

Біобібліографічна подорож

Упорядник: Олена Григорівна Радутна

Редактор	С. В. Сичова
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Комп'ютерний набір	О. Г. Радутна
Відповідальна за випуск	М. Г. Максименко

Підписано до друку 19.10.2017. 52 стор. Тираж 4 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесея Гончара
36039, м. Полтава. вул. Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net